BEGIJNHOFKERK SINT- CATHARINA TE AALST

Begijnhof 41A te Aalst
Beschermd als monument 4 mei 1973

BEHEERSPLAN

Mei 2017

Foto: 2008 (bron: www.parochiaaalst.be)

Opdrachtgever:
Kerkfabriek H. Apostel Andreas en H. Materne
Begijnhof 41A
9300 Aalst

Architecten:
ARCHITECTEN BEECK & HERMANS bvba
Sint-Katelijnestraat 46
2800 Mechelen
tel 015 20 63 42
info@architectenbeeckhermans.be
www.architectenbeeckhermans.be

INHOUDSTAFEL

1 IDENTIFICATIE EN AFBAKENING 3
2 HISTORISCHE SITUERING 5
2.1 ONTSTAAN EN EVOLUTIE VAN HET BEGIJNHOF EN DE BEGIJNHOFKERK(EN) 5
2.2 SINT- CATHARINAKERK 10
3 INVENTARISATIE ERFGOEDELEMENTEN 17
3.1 GEVELS 17
3.2 DAKEN EN ZOLDERS 21
3.3 BUITENSCHRIJNWERK 24
3.4 INTERIEUR 29
3.5 MEUBILAIR 49
3.6 BEELDEN 64
3.7 SCHILDERIJEN 67
3.8 KLOKKEN 71
4 SITUERING EN BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN 73
5 VISIE OP HET BEHEER EN DE BEHEERSDOELSTELLINGEN 74
6 RICHTLIJNEN, MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN 75
6.1 EENMALIGE WERKZAAMHEDEN: 75
6.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN 77
7 OPVOLGING EN EVALUATIE 79
7.1 Eenmalige werkzaamheden 79
7.2 Terugkerende maatregelen 79
8 EXTRA TOEVOEGINGEN 80
9 BIBLIOGRAFIE 81

1 IDENTIFICATIE EN AFBAKENING

Het onderwerp waarvoor een beheersplan wordt opgemaakt betreft de Sint- Catharinakerk te Aalst. De kerk staat ook bekend als de begijnhofkerk. Ze staat aan de rand van de afgebakende zone die nog steeds het begijnhof wordt genoemd. Enkel het plein, enkele relicten en de kerk zijn de wezenlijke getuigen van deze afbakening. De begijnhofwoningen zijn geheel vervangen door sociale huisvesting uit de jaren '50.

2016 Begijnhof (bron: Bingmaps)

Adres:
Begijnhof 41A
9300 Aalst

Eigenaar
Kerkfabriek Sint-Martinus
Sint-Martensplein 5
9300 Aalst

Erfpachter
Kerkfabriek H. Apostel Andreas en H. Materne
Begijnhof 41A
9300 Aalst

Kadasternummer(s):
Afdeling 1, Sectie A, nummer 1468/A

Beschermingsbesluiten:
Besluit nummer 2046 van 4 mei 1973: 'Sint Martinuskerk van het Oud Begijnhof te Aalst'

Bestemmingsplannen:
- Niet gelegen in een RUP
- Niet gelegen in een BPA

- Niet gelegen in een verkaveling
- Gelegen binnen de afbakeningslijn 'Begijnhof'

Afbakening:

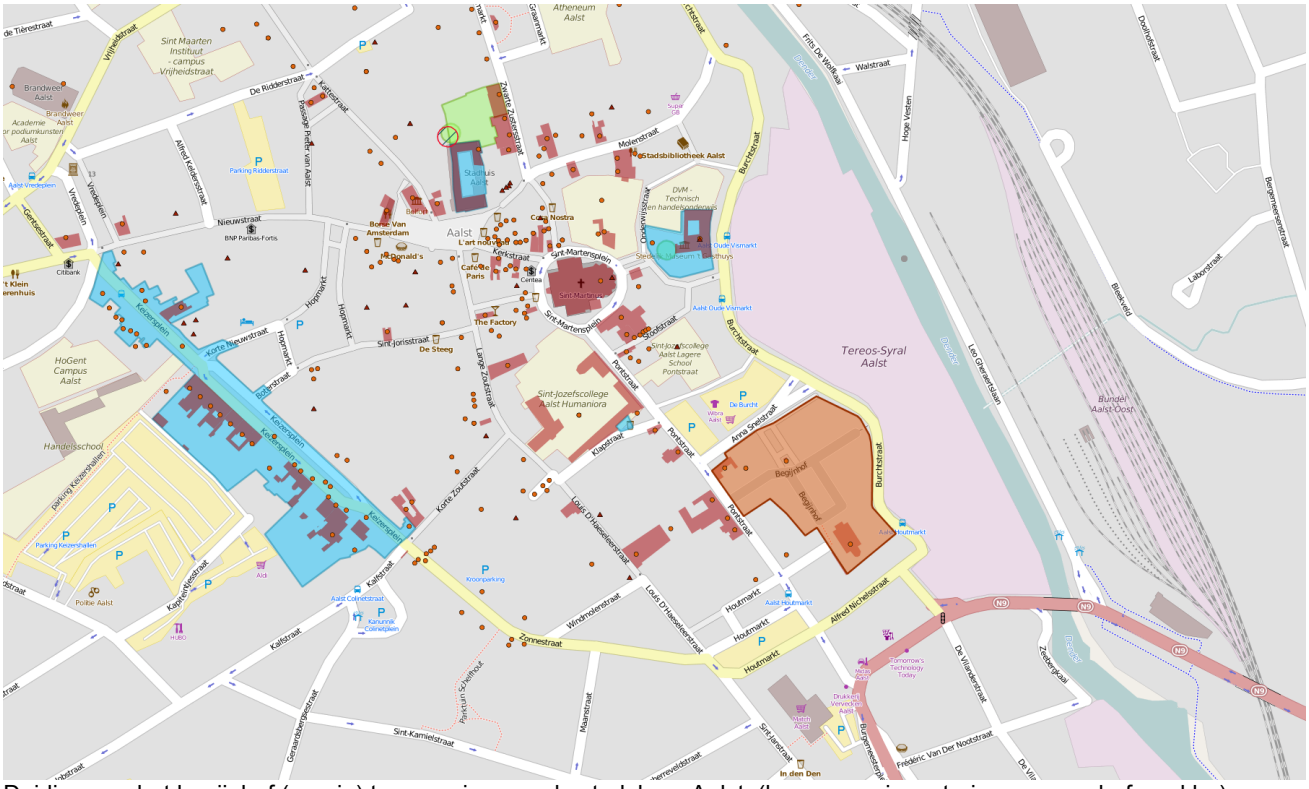

Duiding van het begijnhof (oranje) ten aanzien van de stadskern Aalst. (bron: www.inventaris.onroerenderfgoed.be)

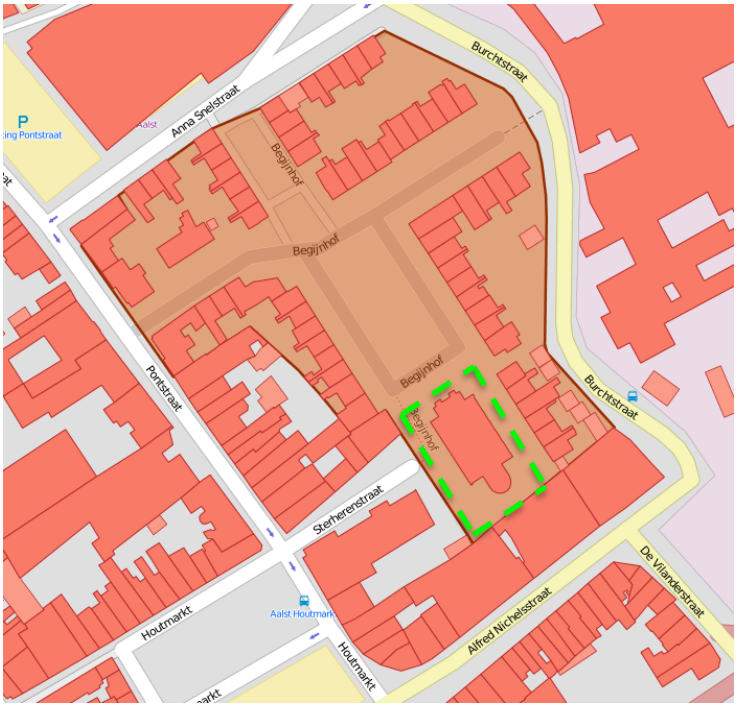

Duiding van de Sint- Catharinakerk (groen) ten aanzien van het begijnhof. (bron: www.inventaris.onroerenderfgoed.be)

2 HISTORISCHE SITUERING

Onderstaande is een synthese van plaatselijk nazicht in situ door Architecten Beeck & Hermans bvba, 'het begijnhof en de kerk' uit Alostum Religiosum van Petrus Van Nuffel[1], de beschrijvende tekst van de inventaris van onroerend erfgoed, internet[2], oude foto's van de beeldbank 'Made in Aalst', het artikel door Dirk Van de Perre[3], de publicatie van 1875 over de Geschiedenis van de Stad Aalst van Broeckaert en Potter. Aan de hand van deze synthese wordt een historische evaluatie gegeven.

2.1 ONTSTAAN EN EVOLUTIE VAN HET BEGIJNHOF EN DE BEGIJNHOFKERK(EN)

Oprichting van het begijnhof en de eerste begijnhofkerk in de 13de eeuw

Het ontstaan van het begijnhof van Aalst werd in 1261 bewerkstelligd door Wouter de Ghier en zijn echtgenote Geertruid die afstand deden van hun eigendom, het Boudenaershof. Het is gelegen ten zuidoosten van de oude stadskern, tussen de oude stadskern en een bocht van de oude Dender (nu de Burchtstraat). Ze schonken hun eigendom aan de begijnen voor hun zieleheil met goedkeuring van Margaretha van Constantinopel of Margaretha II van Vlaanderen, gravin van Vlaanderen van 1244 tot 1278. In 1266 keurden ook de Aalsterse schepenen en de geestelijkheid van Aalst de oprichting van het Sint-Catharinabegijnhof goed. Er werd een eerste kerk of kapel gebouwd, gewijd aan Sint-Catharina-van-de-Zavel (de stadswijk heette in die tijd de Zavel). In 1266 werd de kerk ingewijd door de bisschop van Kamerrijk. De eerste begijnhofkerk is een gebouwtje met lemen muren en een strooien dak, de huisjes staan er omheen.

In 1282 gaven de bisschop van Kamerijk en de graaf Gwijde van Dampierre (opvolger van Margaretha) hun goedkeuring voor de oprichting van een begijnhof.[4] '*In 1291 trekken de begijntjes de stad in om aalmoezen te verzamelen voor de 'nova constructa' van het hof; negen jaar later verlenen de bisschoppen aflaten aan allen die hun steun verleenden bij het oprichten en versieren van het heiligdom: de lange duur van de inzameling wijst op een gebouw, opgetrokken in duurzaam materiaal.*[5]

In die periode vestigden de Wilhelmieten zich tevens in de nabijheid van deze gronden en stichten er hun klooster, het Wilhelmietenklooster, dat op oude kaarten van het Begijnhof te zien is vlakbij de Sint-Catharinakerk.[6]

Verwoesting van de eerste kerk
Heropbouw en aankleding tweede begijnhofkerk in de 16de eeuw en 17de eeuw

In 1582 werd de kerk met de bijhorende huisjes verwoest door de Geuzen, maar vrij snel nadien terug opgebouwd. De heropbouw geschiede van 1585 tot 1599. *'Het blijkt een reconstructie te zijn want de kerk die Sanderus tekende omstreeks 1640 lijkt op haar voorgangster als twee druppels water. Het was een éénbeukig gotisch gebouw, veeleer een grote kapel en ongeveer een roede (5,5m) kleiner dan de huidige kerk, zowel in de lengte als de breedte. Evenals de meeste Zuid-Nederlandse begijnenkerken bezat zij noch een kruisbeuk, noch een toren, alleen een spits dakruitertje priemde in de lucht. Binnen in het witgekalkte gebouw, was het hoofdaltaar toegewijd aan het H. Kruis, aan de H. Catharina als patrones en aan de H. Begga als beschermheilige. Links van het hoofdaltaar bemerkte men de H. Maagd, de H. Alexis en de H. Barbara. Rechts de H.*

[1] (Nuffel 1911)
[2] (Stad Aalst 2005)
[3] (Perre 2011)
[4] (Agentschap Onroerend Erfgoed sd)
[5] (OKER 2003)
[6] (Broeckaert 1875)

Moeder Anna, Maria Magdalena en de H. Blasius. Volgens de dekenale visitatie van 1574 weten wij dat "de kapelaan van het hof iedere dag de Mis celebreert".
Het meest indrukwekkende van de kerkmeubelen was de preekstoel, 1699 gebeiteld door De Doncker die ook de portalen van de Sint- Martinuskerk vervaardigde.
De begijnen van Aalst hadden achter hun infirmerie een loskade aan de Dender die zij haven noemden, waar zij allerlei waren in- en ontscheepten. Tot in de 18de eeuw schijnt deze haven in gebruik te zijn. Het was langs deze laagste zijde van het begijnhof dat de watervloed soms en voornamelijk in de jaren 1662-63 de huizen en zelfs de kerk beschadigde. De kerk stond toen echter vooraan op het plein.'[7][8]

Derde kwart 16de eeuw kaart door Jacob van Deventer; Eerste oostelijk georiënteerde begijnhofkerk, bovenste kerk Wilhelmietenklooster. (bron: archief kerkfabriek Sint- Martinus)

Bouw van de derde en huidige begijnhofkerk in de 18de eeuw en schade in de Franse periode

Op bevel van Jozef II werden de kloosterorden afgeschaft in 1783, waaronder ook het Wilhelmietenklooster, palend aan het Begijnhof afgeschaft. Een deel van dit eigendom werd aangekocht om het begijnhof te vergroten, dat in die periode een grote bloei kende.[9] Omwille van interne conflicten werd door een hogere bestuurscommissie en tegen de wil van de Begijnen beslist om een nieuwe kerk op te richten. De oude werd gesloopt en een nieuwe kerk werd opgetrokken in neo-classicistische stijl in 1786. In 1794 werd de eerste mis opgedragen.[10]

Kort nadien werd met de komst van de Fransen het Begijnhof opgeheven, de goederen werden overgemaakt aan de Commissie der Burgerlijke Hospitalen. De begijnen werden gedwongen het geestelijke kleed af te leggen en dienden een hoge belasting te betalen.[11] Ze bleven nochtans

[7] (OKER 2003)
[8] (Broeckaert 1875)
[9] (OKER 2003)
[10] (Nuffel 1911)
[11] (Broeckaert 1875)

tijdens deze Franse periode het hof bewonen.[12] De pas gebouwde kerk werd gebruikt als "Temple de la Loi" vanaf 1794 en het Hof als "Champ national".[13]
Er werden rituelen van de godsdienst van de rede opgevoerd, zonder veel succes. De kerk werd geschandaliseerd en tijdens de optochten werden verschillende ruiten van de kerk ingegooid. Er werd zelfs even overwogen om de kerk af te breken. Als in 1800 niemand opdaagt voor de feestelijkheden werd besloten de kerk te sluiten om grotere schade te voorkomen.[14]

Links: 1771-1778 Ferrariskaart; Eerste oostelijk georiënteerde begijnhofkerk, bovenste kerk Wilhelmietenklooster. (bron: geopunt.be)[15]
Rechts: 1842-1879, Poppkaart; nieuwe locatie van de kerk. (bron: geopunt.be)[16]

19de eeuw: de rust keert weer op het begijnhof, maar het aantal begijnen neemt stilaan af

In 1801 werd de kerk opnieuw geopend voor de eredienst. De goederen van het Begijnhof werden verenigd met die van de Burgerlijke Godshuizen, die vroeger reeds 4 woningen in het beluik hadden gekocht.[17] De rust keerde weer in het begijnhof, in 1808 was het aantal begijnen gestegen tot 83.

'Wat er sedert den inval der Franschen op het Begijnhof tot op onze dagen overbleef: De klok, de eenigste, die tijdens het Schrikbewind, te Aalst, geluid werd, waarop men leest:
Peeter is minen naem Ghegoten van Jacop Waghevens in 't jaer MCCCCXIV
(Dit bedewekkerken maakte vroeger deel van de drie klokjes, de Priemkens geheeten, uit den toren der Sint Martenskerk gehaald; Peeter werd door de Franschen naar de Begijnenkerk overgebracht).'[18]

Het begijnhof werd in 1870 verkocht met behoud van de inmiddels volledig hergroepeerde instelling aan baron H. della Faille die de begijnhofmuur (Pontstraat) en een paar huisjes liet heropbouwen in neogotische stijl door R. Hermans naar ontwerp van Modest De Noyette (1874). Op het graf van de mystieke begijn Joanna Dedemaecker werd de Sint- Antoniuskapel gebouwd, in opdracht van pastoor Monfils en de hofmeesters V. Van der Maeren (1872-1873).[19] In 1890 leefden er nog een twintigtal begijnen.

[12] (Perre 2011)
[13] (Agentschap Onroerend Erfgoed 2015)
[14] (Nuffel 1911)
[15] (Agentschap Informatie Vlaanderen sd)
[16] (Agentschap Informatie Vlaanderen sd)
[17] (Perre 2011)
[18] (Nuffel 1911)
[19] (Agentschap Onroerend Erfgoed 2015)

20ste eeuw: de laatste begijnen; verder verval van het begijnhof met poging tot heropbouw en uiteindelijke sloop en nieuwbouw

In 1915 werd het begijnhof gerangschikt onder de openbare burgerlijke monumenten van derde klasse. In 1929 werd het verkocht aan de vzw Zusters van Liefde van Gent te Aalst.[20] Tijdens de eerste helft van de 20ste eeuw geraakte het begijnhof steeds meer in verval. In 1937-1938 ondernam men een poging tot heropbouw van het begijnhof en werden nog drie nieuwe historiserende retraitehuizen gebouwd naar ontwerp van de Gentse architect Raymond Rooryck in neotraditionele stijl.[21] De onderhandelingen werden opgestart, doch door onderlinge meningsverschillen en omstandigheden, gebeurde er niets. De huisjes verkrotten verder.[22]

Na de Tweede Wereldoorlog was de toestand dermate slecht geworden dat ook het stadsbestuur er voor pleitte om de huizen te slopen en te herbestemmen als bouwgrond, gezien de grote woningnood. In 1952 slaagde ze er effectief in om het binnenplein aan te kopen en vervolgens de huizen door de Maatschappij voor de goedkope woningen. Ondanks lokaal en nationaal protest van onder andere de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon (VVAK) en de Vlaamse Toeristenbond (VTB), werd het begijnhof nog datzelfde jaar grotendeels gesloopt. De kerk, de Sint- Antoniuskapel en de pastorie worden aan de kerkfabriek van Sint- Martinus geschonken. In 1954 is de laatste Aalsterse begijn overleden.

Tussen 1954 en 1959 werden de afgebroken begijnhofwoningen vervangen door een nieuwe sociale woonwijk, naar plannen van de architect Antoon Blanckaert. Het ontwerp diende het begijnhofkarakter te bewaren. Het plein voor de kerk werd behouden, de stratenaanleg wijzigde welliswaar naar een rechthoekig patroon, zoals te zien op onderstaande foto's. De wijk werd bekroond voor de groenaanleg in combinatie met de harmonieuze woningen. Het is een typisch voorbeeld van naoorlogse volkswijken.[23]

"De begijnhofwijk te Aalst heeft een architecturale en stedenbouwkundige waarde als representatief en kwalitatief hoogstaand voorbeeld van de naoorlogse volkswijken en als sleutelwerk in het oeuvre van Antoon Blanckaert. De aanwezige kunstwerken geven het geheel ook een artistieke waarde. De verwijzingen naar het verdwenen begijnhof, in de aanleg en naamgeving, dragen bij tot de historische waarde, evenals de rol van Romain Moyersoen die op nationaal vlak een belangrijke rol speelde in de sociale huisvesting. Bepalende erfgoedelementen van de sociale woonwijk zijn de homogene architectuur van de lichtgrijze gevels, het wit schrijnwerk en de blauwzwarte dakpannen, en de specifieke aanleg met hoofdtoegang via poortgebouw in de Pontstraat en heel open, gemeenschappelijke groenzones."[24]

[20] (OKER, Historische nota 2003)
[21] (Eeman, Kennes en Mondelaers sd)
[22] (OKER 2003)
[23] (Agentschap Onroerend Erfgoed 2015)
[24] (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016)

Eerste helft 20ste eeuw Sint- Antoniuskapel met de Sint- Catharinakerk op de achtergrond
Links: 1920? (bron: Made in Aalst, SAA_pk_0422_a, SAA_pk_0422_b)
Rechts: ca. 1960 (bron: Made in Aalst, ALS002000086_019)

1910 Begijnhof (bron: Wikimedia)

2016 Begijnhof (bron: Bingmaps)

2.2 SINT- CATHARINAKERK

Zoals hoger vermeld werd in 1787 gestart met de bouw van de huidige neoclassicistische kerk door Jan De Staercke en naar ontwerp van Pieter De Somere.

"Het was een indirect gevolg van het besluit van Jozef II uit 1783 tot opheffing van onnuttige kloosterorden. Het oude begijnhof van Sint- Katharina op de Zavel en het klooster van de Wilhelmieten lagen naast elkaar. De Wilhelmieten werden afgeschaft. Tegen de wil van de begijnen werd door een bestuurscommissie, die door de Raad van Vlaanderen werd ingesteld om een einde te maken aan een reeks conflicten binnen het begijnhof, beslist om een nieuwe begijnhofkerk te bouwen. Daartoe kocht de commissie op 3 januari 1786 de gronden van het afgeschafte Wilhelmietenklooster. De kerk werd ingeplant op de kop van een nieuw aan te leggen groot, rechthoekig plein, dat noord-zuid is en ontstond door de samenvoeging van de gronden van de beide instellingen. De beide oude kerken werden afgebroken en het materiaal ervan herbruikt voor de nieuwe begijnhofkerk. Deze commissie, waarin de Aalsterse burgemeester De Waepenaert en de pastoor-deken van de Sint-Martinuskerk zitting hadden, stelde Pieter De Somere als ontwerper aan. Zijn verluchte representatietekeningen, die ín costbare lijsten ende gelas werden gezet, werden in het voorjaar van 1787 geleverd. Op 24 juli 1787 ontving de commissie het octrooi met de toelating voor de bouw. Door de onenigheid tussen de meesteres van het begijnhof en de commissie waren op 18 mei 1788 de werken nog niet begonnen. Jan De Staercke uit Nederbrakel kreeg de directie bij de uitvoering. De stadsarchitect Teirlinck deed toezicht. Op 9 juli 1794 werd door de Aalsterse deken in de nieuwe kerk de eerste mis opgedragen. "[25]

In 1794 werden de werken afgerond. De kerk werd opgedragen aan Sint- Catharina- van- de- Zavel. Op 4 juli van datzelfde jaar werd door de Aalsterse deken de eerste mis opgedragen in de nieuwe kerk.

"De keuze van de Gentenaar Pieter De Somere, is niet verbazend. Hij was al eerder aan de slag te Aalst. De Somere ontwierp een voorgevel met torenfront in een zuiver classicistische stijl. De acht gegroefde zuilen die het driehoekig fronton dragen, de attiek en de torenspits in de vorm van een obelisk zijn elementen die eerder het beeld van een Griekse tempel oproepen dan van een kerk. Dirk Van de Vijver heeft recent aangetoond dat De Somere een bijna letterlijke kopie maakte van een gevelontwerp van de Parijse architect Jacques- François Blondel, dat in zijn werk Cours d'Architecture van 1773 verscheen.[26]

[25] (Nuffel 1911)
[26] (Perre 2011)

Ter verduidelijking worden de gevelzichten van Jean- François Blondel toegevoegd, waarnaar wordt verwezen, zo zijn de gelijkenissen meteen zichtbaar.

1773 geveltekeningen JF Blondel p. 56-57[27]

Ontwerptekening voorgevel[28]

"Het is onrechtvaardig om De Somere elke originaliteit te ontzeggen. Hij heeft een goed geproportioneerde binnenruimte nagelaten. De gewelven van de driebeukige pseudo-basilikale schip van vier traveeën worden gedragen door ranke hoge zuilen met composietkapitelen. Het diffuse licht dat door de rondboogvensters, waarin fijnzinnig geometrisch loodwerk is geplaatst, langs de gewelven scheert, geeft aan het interieur een eigen sfeer, die het eerder zware en sombere gevelfront niet laat vermoeden.[29]

Het is een voorbeeld van de 'late Ancien Regime' kerkbouw in classicistische stijl.[30] Het schip, de zijbeuken en het koor weden opgetrokken in baksteenmetselwerk, de bakstenen waren voornamelijk afkomstig van de afgebroken kloosterkerk. De drie-beukige hallekerk telt vier traveeën en het koor één travee met halfronde abscis. De kerk is voorzien van een portaal met westtoren. De voorgevel, het inkomportaal en de toren werden uitgevoerd in natuursteen. De zandsteen was deels afkomstig van het afgebroken Wilhelmietenklooster[31], het betreft vooral Naamse kalksteen en Rupelmondse steen.[32] Hat dak werd bekleed met natuurleien.

De fraai versierde voorgevel omvat het portiek, voorzien van gekoppelde gecanneleerde zuilen op sokkel, een entablement met trigliefen en metopen en een zwaar driehoekig fronton op klossen. Een hoge rondboogpoort in een geblokte omlijsting leidt de bezoeker naar binnen. De bekronende toren omvat hoge galmgaten opgenomen in een rechthoekige vensteromlijsting met oren en druiplijst tussen flankerende hoekpilasters die het hoofdgestel met siervazen dragen, hij wordt afgewerkt met een korte vierkante bovenbouw met uurwerken en een smalle ingesnoerde naaldspits.
De oost- en westgevel uitgevoerd in baksteen met een natuurstenen plint geritmeerd door lisenen afwisselend met rondboogvensters in stenen omlijstingen op lekdrempels.

---

[27] (Blondel 1771-1777)
[28] (Wettinck 1976)
[29] (Perre 2011)
[30] (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016)
[31] (OKER 2003)
[32] (OKER, Historische nota- Diagnosenota- Verantwoordingsnota 1999)

'Interessant om te vermelden is dat het hier gaat om een constructie die dateert uit een periode waarin godsdienstige bouwbedrijvigheid geheel stil lag. Deze gevel blijft een waardevol tijdsdocument, een zeldzame schakel in de evolutie van de historische kerkstijlen.[33]

Links: zijbeuk met bakstenen gevel en natuurstenen plint, zicht op toren (foto Architecten Beeck & Hermans 2014)
Rechts: inkomportaal (foto Architecten Beeck & Hermans 2014)

Van de interieuraankleding rest van deze periode de eikenhouten preekstoel en de biechtstoelen.[34] Het 17de-eeuwse orgel, vermoedelijk afkomstig van een ander gebouw, werd in deze periode aangepast.[35] Uit het kleurenonderzoek van M. Buyle, uitgevoerd in 1986, blijkt dat in deze periode de kerk een witte marmerimitatie had.[36]

Er volgt dat een periode van troebelingen, waarna in 1801 de kerk terug aan de begijnen word geschonken. Vermoedelijk wordt de kerk dan verder verfraaid. Een nieuw hoofdaltaar werd gemaakt halverwege de 19de eeuw, het altaar is qua concept en afwerking immers 19de-eeuws, ook het erbij horende schilderij van Van Maldeghem is van die periode. Verder werden de zijaltaren geplaatst en enkele schilderijen, alsook de kruisweg aangeschaft.

[33] (OKER 2003)
[34] (Agentschap Onroerend Erfgoed 1978)
[35] (Lemmens 2016)
[36] (Buyle 1986)

Van 1904 is een postkaart teruggevonden van het interieur. Hierop zijn nog enkele schilderijen te zien die nu verdwenen zijn. Ook zien we de houten wand rond het zitgedeelte dat door de Begijnen gebruikt werd.[37]

In 1911 geeft Petrus Van Nuffel een opsomming van de aanwezige werken in de kerk. *'De kerk van het Begijnhof bevat hedendaags de volgende schilderstukken:* De marteldood van den H. Blasius *(1859),* de H.H. Harten van Jezus en Maria *(1858),* O.-L.-Vrouw met het kind Jezus *(1859) en een* Kruisweg *(1873), allen vervaardigd door den Aalstenaar Jozef Meganck (9 juli 1807- 14 maart 1891); op het hoogaltaar:* Het visioen der H. Catharina*, gepenseeld te Rome, door E. Van Maldeghem, ten jare 1840 leeraar aan onze stedelijke tekenschool.'*[38]

In 1914 werd de kerk beschadigd ten gevolge van de Duitse beschieting in Aalst. Over de daaropvolgende periode wordt weinig terug gevonden.

[37] (Stad Aalst sd)
[38] (Nuffel 1911)

Foto's KIK, anno 1942 (A028026) en anno 1948 (B109983)

Na de tweede wereldoorlog verloederde het begijnhof. Uit bovenstaande foto's kunnen we afleiden dat er na de tweede wereldoorlog wel herstelwerken aan de kerk werden uitgevoerd. Op de foto van 1942 zien we de kerk zonder kruis, met een houten bakgoot zonder versieringen. In 1948 was het torenkruis teruggeplaatst en de bakgoot vervangen met versieringen. Het interieur is quasi ongewijzigd t.o.v. de foto van 1904, alleen is niet duidelijk of de communiebank dezelfde is.

Sinds 1953 is de kerk, de Sint-Antoniuskapel en de pastorij eigendom van de Kerkfabriek van Sint-Martinus en wordt de kerk verheven tot annexe van de Sint-Martinuskerk. Sinds 4 mei 1973 is ze beschermd als monument.

In 1976-80 werd de kerk gerestaureerd door Architecten M. Bourgeois en R. De Wettinck. Het lastenboek vermeld een aantal werken, vermoedelijk wed enkel het exterieur hersteld en er werd een betonnen constructie in de kerktoren gemaakt ter versteviging. De beschreven werken in het interieur werden niet uitgevoerd.

In 1999-2003 werd door bouwbureau Oker bvba een restauratiedossier opgemaakt. De werken werden niet uitgevoerd.

Sedert 2004 zocht een groep orthodoxe gelovigen uit Oost- Vlaanderen naar een geschikte gebedsruimte voor hun geloofsbelijdenis en tradities. Dit leidde tot de oprichting van de Roemeens-orthodoxe parochie die nood had aan een kerk. De vzw dekenale werken te Aalst stelde de Sint-Catharinakerk ter beschikking, van 2005 tot 2012 huurde de Roemeens- orthodoxe kerkgemeenschap de kerk. In 2012 werd de begijnhofkerk in erfpacht gegeven aan de gemeenschap. Zij gebruiken de kerk voor hun erediensten. Met de zegen van Zijne Excellentie Iosif, aartsbisschop en metropoliet van West- en Zuid-Europa, werd op 30 oktober 2005 voor het eerst de Heilige en Goddelijke Liturgie gecelebreerd in de kerk van het voormalige begijnhof van Aalst.

Omdat de gebedsruimte zich in een zichtbare staat van verval bevond werden sedert december 2007 een reeks herstellingen en verbeteringswerken uitgevoerd om de gebedsruimte te verfraaien.[39]

[39] (Kerkfabriek 'Heilige Apostel Andreas en Heilige Materne' 2016)

Iconostase begin 2009[40]

Schilderwerken mei 2009

Geschilderd koor mei 2009

In het voorjaar van 2009 werden schilderwerken uitgevoerd en werd aan een nieuwe iconostase gebouwd, het werd gepositioneerd in het koor ter hoogte van het podium. De treden van het podium zijn nog zichtbaar en het rooms-katholieke altaar werd nog gebruikt. De opengaande delen van de koorafsluiting zijn gedemonteerd. De vaste delen zijn nog aanwezig.

Plaatsing iconostase mei 2009[41]

Iconostase afgewerkt stadium september 2011

Demontage iconostase april 2014

Ophogen van het podium april 2014

Ophogen van het podium april 2014

[40] foto's Iconostase + werken, 2009, bron: www.parohiaaalst.be
[41] foto's Iconostase, podium, werken, 2009- 2014, bron: www.parohiaaalst.be

Tweede wand april 2014

Tweede wand en nieuw altaar april 2014

Iconostase verplaatst en tweede wand april 2014

Tweede wand beschilderd december 2014

Inwijding altaar december 2014

Koor december 2014

In 2014 wordt de iconostase gedemonteerd. Er wordt een trede geplaatst over het bestaande podium. De iconostase wordt verder naar voren gebracht in het koor. Over het schilderij aan het hoofdaltaar 'Visioen van Sint- Catharina werd een wit doek gehangen. Het altaar met de bijhorende engelen is terug te vinden achter de tweede wand. Alle rooms-katholieke geloofselementen werden zorgvuldig verstopt achter de nieuwe constructie.
De sacristie werd eveneens opgefrist net als de bovenliggende ruimte. De pleister werd hernomen, er werd geschilderd. In de sacristie werd een hedendaagse keuken ingebouwd. Erboven is een vergaderlokaal ingericht.

Eind 2015 werd Architecten Beeck & Hermans bvba aangesteld door de Roemeens orthodoxe kerkfabriek om het restauratiedossier op te maken. De opmaak van dit beheersplan is de eerste stap naar de restauratie van de Sint- Catharinakerk. Verder volgt nog de opmaak van het restauratiedossier voor het exterieur, het interieur en mogelijk het meubilair afzonderlijk, de fasering is afhankelijk van de budgettering.

3 INVENTARISATIE ERFGOEDELEMENTEN

Onderstaande inventaris met erfgoedwaarde is gebaseerd op het inspectierapport uitgevoerd door Monumentenwacht dd. 22/09/2014 en op plaatselijk nazicht in situ aan de hand van verschillende plaatsbezoeken door Architecten Beeck & Hermans bvba en bijkomend plaatsbezoek dd. 26/04/2016 samen met bouwhistoricus Lode De Clercq. Tevens werden de resultaten van het onderzoeksverslag door mevr. Marjan Buyle verwerkt.[42] *Het verslag omvat geen beeldmateriaal, noch een verwijzing naar kleurcodes.*
Voor de opmeting van de huidige toestand en de aanduiding van de bouwdelen en erfgoed-elementen wordt bijkomend verwezen naar de plannen opgemaakt door Architecten Beeck & Hermans bvba. Indien er geen bronvermelding staat bij de foto's werden de foto's genomen door Architecten Beeck & Hermans bvba in december 2014 en april 2016.

3.1 GEVELS

3.1.1 Voorgevel, inkomportaal

[42] (Buyle 1986)

Beschrijving:
De voorgevel is uitgevoerd in een combinatie van blauwe hardsteen en witte kalkzandsteen. Het portiek is gebaseerd op de Dorische orde uit de Griekse en Romeinse bouwkunst. Het portaal werd geheel uitgevoerd in blauwe hardsteen.

De kolommen hebben de typerende cannelures en zijn afgedekt met een kapiteel bestaande uit abacus en echinus. Hier bovenop werd het architraaf geplaatst, hier bovenop de fries met trigliefen en metopen. De kroonlijst en het fronton zijn in hout uitgewerkt met fraai versierde lijsten en centraal een alziend oog in een geel-gouden stralenkrans. Bovenop het fronton staat een versleten houten attiek zeer sober uitgevoerd met grijs geschilderde planken. Deze uitvoering is markant en verschilt van het originele bouwplan waar deze voorzien werd met een natuurstenen bekleding. Uit verder onderzoek moet blijken of er al dan niet restanten van bevestigingsdoken aanwezig zijn, die deze these bevestigen. Een tweede these is door gebrek aan financiën werd het geheel soberder uitgevoerd en verkoos men verder te werken in hout.

De achterliggende gevel is uitgevoerd in witte natuursteen; deels in Balegemse kalkzandsteen, de bruinere stenen zijn Ieperiaan kalksteen. Onderaan de gevel is een plint uitgewerkt in blauwe hardsteen met sporen van frijnslag. De plint loopt rondom de gehele kerk.

De toren is opgetrokken in natuursteen. De omlijstingen en waterlijsten werden uitgevoerd in blauwe hardsteen, het opgaand metselwerk in witte natuursteen. Langs de vier zijden werd een uurwerk aangebracht. Net onder de uurwerken wordt de toren iets slanker, gebruikmakend van de inspringing werden er op de 4 hoeken blauwe hardstenen vazen aangebracht.. De toren is afgewerkt met een ingesnoerde spits.

Diagnose:
Het inkomportaal is in slechte staat. De voorgevel is vervuild, vooral door algen en mossen omwille van de noordelijke oriëntatie enerzijds en de aanwezigheid van een dichtbij geplante grote naaldboom anderzijds. De blauwe hardsteen van het portiek vertoont vele barsten. Op sommige plaatsen ontbreken stukken, verschillende doken zijn verdwenen. De stabiliteit van de blauwe hardsteen dient gecontroleerd te worden.

De witte natuursteen is nog in een behoorlijke staat, plaatselijk zijn de stenen geërodeerd. Nergens komt de stabiliteit van de constructie in het gedrang.

De wijzers van de klokplaten ontbreken op alle zijden.

Het schrijnwerk van het attiek is versleten, de stijlen zijn rot, verschillende planken zijn los of verdwenen. De staat is alarmerend, loszittende delen dienen zo snel mogelijk verwijderd te worden. Door de slechte loden bedekking is het hout zwaar aangetast. Er is zwamaantasting en delen zijn volledig weggerot. Dringende herstellingswerkzaamheden zijn noodzakelijk.

Erfgoedwaarde:
De ontwerpplannen komen grotendeels overeen met de huidige gevel. Voor zover we weten werd het volume, noch de gevels aangepast doorheen de jaren, bovendien zijn er geen bouwsporen die wijzen op grote wijzigingen. De voorgevel met inkomportaal is aldus zeer waardevol.

3.1.2 Gevels zijbeuken en koor

Gevel zuid *Gevel noord*

Beschrijving:
Baksteenmetselwerk in kruisverband, de bakstenen zouden volgens verschillende bronnen[43] grotendeels gerecupereerd zijn van de voormalige kloosterkerk van het Wilhemietenklooster dat op deze plaats stond.

Rondboogvormige raamomlijstingen in arduin, ter hoogte van de bijlokalen als nis uitgewerkt. Oostgevel van de bijlokalen voorzien van rechthoekige raamomlijstingen in arduin met een traliewerk. Deuropeningen achteraan naar de bijlokalen. Zijbeuk zuid deuropening met geprofileerde arduinen omlijsting waarop een rollaag en geprofileerde traptreden. Zijbeuk noord latere opening, te zien aan het ontbreken van een rollaag, de slordige doorbreking door de plint en de rechte trede.
Muren bovenaan afgewerkt met een blauwe hardstenen kroonlijst, waarop een houten bakgoot rust. De doorlopende plint is in blauwe hardsteen. Op iedere travee zijn balkankers geplaatst. Voor het voegwerk werd een beige mortel gebruikt, op basis van kalk, mogelijk met wat toevoeging van cement. Regenwaterafvoerpijpen in koper, aansluiting onderaan in PVC en gietijzeren onderstuk.
Op verschillende plaatsen werd het metselwerk reeds hernomen, het gaat hier vermoedelijk om plaatselijke herstellingen in de jaren '70. Ter hoogte van het koor zijn verfsporen te zien.

Diagnose:
De blauwe hardstenen plint van de gevels is hier en daar beklad met graffiti, vooral ter hoogte van het koor. De gevels zijn licht vervuild. Het baksteenmetselwerk heeft plaatselijk vorstschade opgelopen. Enkele balkankers vertonen een verzwakking ter hoogte van het oog.

Erfgoedwaarde:
Voor zover we weten werden het volume, noch de gevels aangepast doorheen de jaren, bovendien zijn er geen bouwsporen die wijzen op grote wijzigingen. De gevels zijn zeer waardevol.

[43] (Agentschap Onroerend Erfgoed 1978), (Perre 2011)

3.2 DAKEN EN ZOLDERS

3.2.1 Dak middenbeuk en zijbeuken

Dak zij- en middenbeuk zuid zijde

Dak zij- en middenbeuk zuid zijde

Dak middenbeuk (foto MOWA 22/9/2014)

Dak middenbeuk (foto MOWA 22/9/2014)

Detail zicht naar zijbeuk. (foto MOWA 22/9/2014)

Dak zijbeuk (foto MOWA 22/9/2014)

Detail aangetaste spantpoot (foto MOWA 22/9/2014)

Detail muurplaat (foto MOWA 22/9/2014)

Beschrijving:
De daken zijn uitgevoerd in natuurleien, maaslandse dekking, met koperen haken. Voor de verluchting van het dak zijn er enkele koperen monnikskappen geplaatst. Dakaansluitingen in lood en zink. Kruis op het kooruiteinde.

De bakgoten zijn voorzien van een wit geschilderde boegselplank versierd met gietijzeren lelies. De profilering van de boegselplank is 19de-eeuws, dit type goot is te zien op de 19de-eeuwse foto's. Mogelijk was er in de 18de eeuw echter geen goot aanwezig en werd het water door de springkepers tot over de muren gebracht. Dit vermoeden kan slechts bevestigd worden door de goot plaatselijk te demonteren, gezien deze zone niet bereikbaar is op zolder.

De aflopen zijn bovenaan in koper uitgevoerd, bovenaan iedere pijp is een opvangbak voorzien. Alle herstellingen werden in pvc uitgevoerd, onderaan zijn op de meeste plaatsen gietijzeren onderstukken. Ter hoogte van het inkomportaal zijn alle afvoeren door pvc vervangen.

De eikenhouten spantstructuur wordt afgesteund op de kolommen van de middenbeuk. Het spant wordt aan beide zijden symmetrisch uitgebouwd naar de muren van de zijbeuken. De verbindingen in de structuur werden gemaakt met traditionele liplassen en houten toognagels. Op de verbindingen zijn telmerken aanwezig. Tevens kon vastgesteld worden dat er bepaalde delen hergebruikt werden, mogelijk zijn deze afkomstig uit het Wilhelmietenklooster, zoals de bakstenen volgens verschillende bronnen[44] zeker werden hergebruikt voor het metselwerk. De kepers zijn in eik uitgevoerd. De bebording is met smalle grenen planken gemaakt, dit is zeker een vervanging.

Diagnose:
Afgaande van het inspectierapport van MOWA van 2014 is het dak in matige staat. De koperen haakjes zijn nog goed, maar plaatselijk zijn er beschadigingen in de leien die kunnen lijden tot waterinsijpeling. Op verschillende plaatsen zijn de koperen afdekkingen of loden aansluitingen losgekomen of ontbrekend. De gootbekleding is recent niet gecontroleerd wegens de slechte toegankelijkheid, vermoedelijk zijn ze ook erg vervuild. Uit de vorige inspectierapporten van MOWA blijkt echter dat er toen al verschillende voorlopige herstellingen werden uitgevoerd en dat er verschillende opengescheurde naden zijn. Een grondig nazicht met een hoogtewerker is noodzakelijk. De schildering is erg verschraald. Het kruis lijkt stabiel, maar is roestig, delen siersmeedwerk zijn verdwenen. Een algemeen en grondig onderhoud van de daken dringt zich op, waarbij het aangeraden is om de gootbekleding te vernieuwen.

De zolders zijn zeer vuil en slecht toegankelijk, er is geen structuur of loopbrug wat inspectie bemoeilijkt. Op enkele plaatsen werd door MOWA een aantasting door houtboorders vastgesteld en plaatselijk is er ergere aantasting, vnl. ter hoogte van de slechte goten. "*Ingevolge vroegere waterinsijpeling via de goten is de dakvoet verzwakt door houtrot en aantasting door zwam. Een van de spantpoten is aangetast door houtboorders. Plaatselijk zijn de muurplaten aangetast door zwam en houtrot.*"[45]

De zettingen in de gewelven en in de structuur manifesteren zich eveneens in de houtstructuur.
"Door zettingen in de constructie komen op verscheidene plaatsen licht openstaande verbindingen voor."[46] Op verschillende plaatsen lijken de toognagels los te zitten. De verbindingen dienen gecontroleerd en hersteld te worden.

Erfgoedwaarde:
De dakbedekking in leien en de spantenstructuur met kepers is architecturaal zeer waardevol. De hergebruikte spanten met telmerken zijn authentiek en hebben een hoge erfgoedwaarde. De pvc aflopen zijn misplaatst en te vervangen. De authenticiteit van de bakgoot is te onderzoeken.

---

[44] (Agentschap Onroerend Erfgoed 1978), (Perre 2011)
[45] (MOWA 2014)
[46] (MOWA 2014)

3.2.2 Dak toren

Detail dak

Detail toren

Structuur toren (foto MOWA 22/9/2014)

Beschrijving:
Het dak van de toren heeft een ingesnoerde spitsvorm en is uitgevoerd in natuurleien geplaatst met nagels, met Maaslandse dekking. Ter bekroning werd een koperen vergulde bol met een fraai versierd kruis en tot slot een koperen, vergulde haan geplaatst, onderaan afgedekt met een loden kous. Het controleluikje is stuk, er werd een afdekking geïmproviseerd. Er zijn ladderhaken geplaatst, die niet aan de norm voldoen.
Onderaan de toren zijn er lessenaarsdakjes naar de muren uitgevoerd in lood. De platte daken van de fronten zijn uitgevoerd in lood, alsook de aansluitende goten.
De galmborden ter hoogte van de klokkenstoel zijn uitgevoerd met leien, aan de binnenzijde werd een net geplaatst om duiven te verhinderen de toren en zolders in te vliegen. De duiven hebben zich nu ter hoogte van de galmborden genesteld.
In de toren werd een betonnen structuur geplaatst. Vanaf de tweede torenkamer naar boven toe. Deze structuur heeft vermoedelijk bijkomende zettingen veroorzaakt in het gebouw. De draagstructuur van de spits werd uitgevoerd in eikenhout.

Diagnose:
Globaal zijn de leien in matige staat. Momenteel voldoen ze nog, maar op verschillende plaatsen zijn ze afgeschoven of vertonen een oppervlakkige verwering. De leien lopen tegen het einde van hun levensduur aan. De loden aansluitingen en loden goten en afdekkingen zijn in slechte staat: het lood staat bol, de naden staan open. De situatie is alarmerend. Verder meldt het inspectierapport van MOWA dat: "*de ladderhaken roestig zijn en niet langer betrouwbaar. Het kruis vertoont scheefstand. Vermoedelijk is de stabiliteit in gevaar.*"[47] De galmborden zijn in een goede staat.
Op verschillende plaatsen is aantasting van houtboorders vastgesteld. *De noordboomkepers dragen niet tot op de muurplaat waardoor deze geen steun hebben. Op termijn zal dit leiden tot vervormingen van het dakvlak. Ter hoogte van de noordbomen is waterinsijpeling ontstaan. Inrotting van de structuur is reeds merkbaar.*[48] De houten structuur van de attiek is in slechte staat met zwammen en houtrot ten gevolge van de slechte dakbedekking in lood.

Erfgoedwaarde:
Het betreft een waardevolle dakconstructie, met een hoge erfgoedwaarde. De betonnen toevoeging heeft geen erfgoedwaarde. En wordt als storend ervaren, de constructie is overdadig aangebracht om een vermoedelijk klein probleem te verhelpen.

---

[47] (MOWA 2014)
[48] (MOWA 2014)

3.3 BUITENSCHRIJNWERK

3.3.1 Deur voorgevel

Buitenzijde deur voorgevel.

Binnenzijde deur voorgevel.

Bovenwaaier in glas- in- lood.

Beschrijving:
Appelblauwzeegroen geschilderde houten rondboogpoort, laat 18de– begin 19de eeuw, met onderaan een dubbelopengaande deuren met vast bovendeel, waarin een rondboogwaaier in glas in lood. De waaier is uitgevoerd met smeedwerk en glas- in- lood, het glas in lood is bevestigd met dunne metalen spieën. De deur is uitgewerkt met brede planken, onderaan zijn taatsscharnieren in de grond ingewerkt. Bovenaan is een smeedijzeren fitsscharnier geplaatst met uitwaaierende versiering. Centraal is de aftekening van een zelfde fitsscharnier te zien, het scharnier zelf is verdwenen. Op de binnenzijde van de deur zijn restanten van lijstwerk te zien, het merendeel is echter verdwenen.
Uit het kleurenonderzoek van Marjan Buyle, 1986, blijkt dat de binnenzijde van de ingangsdeur oorspronkelijk helder groen was, later overschilderd met een donkerder groen en vervolgens bruin. De buitenzijde was lichtbruin (oker), waarop twee tinten donkerbruin werden aangebracht.[49]

Diagnose:
Het hout tussen de opengaande dubbele deur en de bovenwaaier heeft heel wat vocht te verwerken gehad en trekt krom. De bovenwaaier in glas- in- lood mankeert verschillende paneeltjes, de bindingen dienen gecontroleerd te worden.

Erfgoedwaarde:
Het betreft een waardevolle deur die beschadigd werd tijdens onderhoudsbeurten en met een foutieve kleur werd beschilderd. Mogelijk zijn de details iets afgevlakt ten aanzien van de originele uitvoering. De deur sluit qua vormgeving aan bij het karakter van de voorgevel, de kleur van de deur dient aangepast te worden naar een historisch meer correcte kleur.

[49] (Buyle 1986)

3.3.2 Deur zijbeuk noord

Buitenzijde deur

Binnenzijde deur

Detail slotkast

Beschrijving:
Eenvoudige rechte deuromlijsting in blauwe hardsteen, later toegevoegd. Dit is zichtbaar aan de onderbroken en aangewerkte blauwe hardstenen plint. Tevens is een sterk verschillend vervuilingspatroon zichtbaar tussen omlijsting en plint die deze stelling ondersteunt. Het trapje in blauwe hardsteen wordt afgesloten met een dunne dorpel. Dergelijke dorpels zijn courant vanaf de 20ste eeuw.

Mogelijk een originele 18de- eeuwse paneeldeur met brede planken. Onderaan werd de deur slordig hersteld. Aan de binnenzijde werden de planken met een getrokken lijst afgewerkt.
Er zit een donkere laklaag op. Aan de buitenzijde staat dezelfde appelblauwzeegroene kleur als op de inkompoort. De slotkast werd buiten gebruik gesteld. De deur wordt gesloten met twee schuifslotjes die er later werden op geplaatst. De deur draait in taatsschanieren. Aan de buitenzijde staat een langwerpig versierde slotplaat, later toegevoegd. Aan de binnenzijde zit een zwart gelakte slotplaat.

Diagnose:
De deur is in redelijke staat. De onderregel is in slechte staat. Het beslag dient nagekeken en hersteld op een historische verantwoorde manier.

Erfgoedwaarde:
De achterdeur is mogelijk 18de-eeuws en heeft een hoge historische en architecturale waarde. Het beslag is deels later toegevoegd. De kleurstelling is niet historisch en dient herbekeken te worden. De opening is niet origineel maar zeker niet storend en wel functioneel.

3.3.3 Deur zijbeuk zuid

Buitenzijde deur

Binnenzijde deur

Draaikruk

Beschrijving:
Eenvoudig geprofileerde blauwe hardstenen deuromlijsting. Waarschijnlijk betreft dit een originele deuropening. De plint is verzorgd afgewerkt in de dagkanten.

De deur heeft smalle planken en een horizontale onderregel aan de buitenzijde. Aan de binnenzijde zijn de planken voorzien van een halfronde profilering. Deze elementen wijzen erop dat de deur vermoedelijk 19de- of vroeg 20ste-eeuws is. De deur scharniert in taatsen, typisch voor de 18de eeuw (enkel het deurblad is later). Eenvoudige versierde draaikruk aan de binnenzijde. Eenvoudige draaikruk en slotplaatje aan de buitenzijde.
Bovenaan is het trapje afgewerkt met een dikke deurdorpel, de traptreden zijn geprofileerd, zoals gebruikelijk in de 18de en de 19de eeuw.

Diagnose:
De beplanking van de deur is verweerd. Onderaan in slechte staat. De verf is afgebladderd. Het beslag ziet er goed uit, maar dient nagekeken.

Erfgoedwaarde:
Het betreft een recentere deur, mogelijk eind 19de of 20ste-eeuws.

3.3.4 Glas- in- lood- ramen

Glas- in- lood- raam buitenzijde

Glas- in- lood- raam binnenzijde

Beschrijving:
De eenvoudige rechte omlijsting van de rondboogramen is uitgevoerd in blauwe hardsteen. In de zijbeuken en het koor zijn heldere glas- in- lood- ramen geplaatst met een eenvoudig motief. Voor de ramen zijn netten gespannen tegen vandalisme. In twee ramen werd een opengaand deel voorzien ter verluchting van de kerk. Het patroon van de ramen is 18de-eeuws, de datering van de beglazing is niet gekend.

Diagnose:
De raambruggen en de bevestigingen vertonen op iedere kruising roestvlekken. *Op verscheidene plaatsen zijn de windroeden losgekomen. Algemeen komt het voegsel tussen de raamslagen en het glas- in- lood los. Plaatselijk komen beschadigingen voor aan de ruitjes en het loodnet.*[50]

Erfgoedwaarde:
Ze hebben een historische en architecturale waarde, passen zeer goed in het 18de-eeuws concept.

[50] (MOWA 2014)

3.3.5 Ramen

Raam zijbeuk buitenzijde

Raam zijbeuk binnenzijde

Raam espagnolet

Beschrijving:
Op het gelijkvloers en de eerste verdieping in de zijbeuken ter hoogte van de sacristieën zijn er houten kruisramen met afgeronde neuzen. De twee vleugels hebben elk één houten tussenroede en messing espagnoletten. De ramen zijn voorzien van een gietijzeren grill aan de buitenzijde. De ramen aan de zuidzijde zijn verwaarloosd, deze aan de noordzijde worden onderhouden en lijken vernieuwd naar historisch model.

Diagnose:
De ramen zijn in goede staat.

Erfgoedwaarde:
De historisch correcte vormgeving van de ramen integreert zich goed in het gebouw.

3.4 INTERIEUR

3.4.1 Middenbeuk

Middenbeuk zicht naar altaar anno 2014

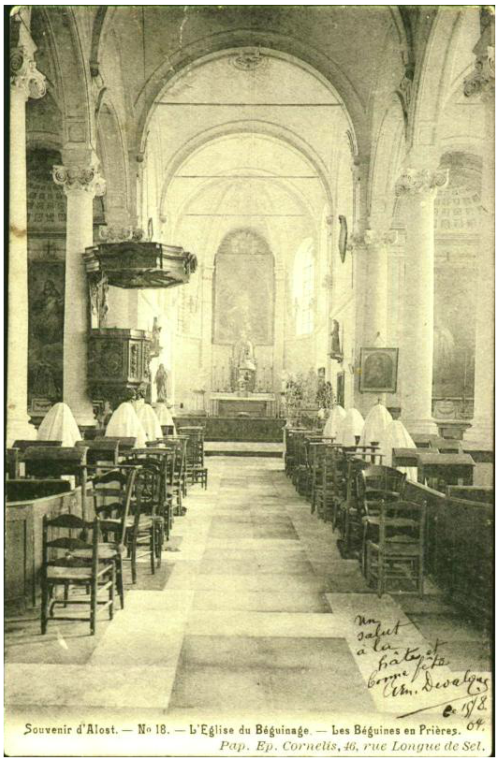

Middenbeuk anno 1904 (bron: Made in Aalst, SAA_pk_0409)

Middenbeuk zicht naar orgel anno 2014

Foto anno 1948 (bron: KIK B064722)

Middenbeuk gewelven

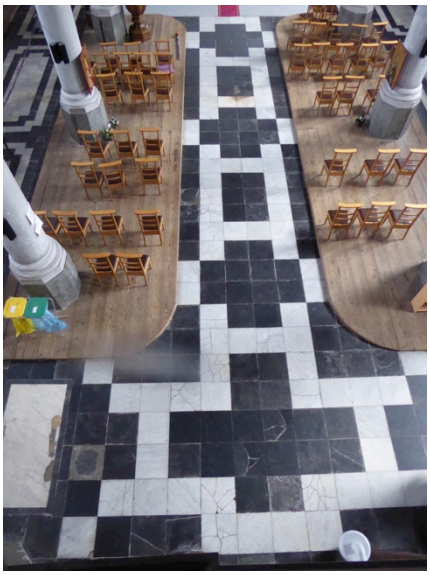
Vloer zwart-wit in patroon gelegd

Kolom in natuursteen met sonderingen

Beschrijving:
- Vloeren: Zwart- witte tegels 48,5 x 48,5 cm, geplaatst in een eenvoudig decoratief patroon. De witte tegels zijn Carrara marmer, de zwarte zijn basècle. In 2016 werd op deze tegels een tapijt geplaatst door de gebruikers. Aan beide kanten is een houten verhoog uitgewerkt voor de stoelen, in grenen planken, plankbreedte: ±23 cm. Op historische foto's is te zien dat deze verhogen met houten wanden en deuren waren dichtgemaakt zodat de zitzone werd afgebakend.
- Wanden: vuilroos geschilderd, gordelbogen tussen midden en zijbeuken in grijs geschilderd.
- Kolommen: octogonale basis met cilindrische kolom, bestaande uit blauwe hardsteen opgebouwd uit verschillende blokken, sporen van frijnslag. Sokkel met grijs geschilderde marmerimitatie met onderliggende donkergrijze en lichtgrijze effen afwerking. Schachten afgewerkt met een kalkbepleistering, grijs geschilderd (lijmverf?) met eronder een witte marmerimitatie. Op de verschillende kolommen zijn ter hoogte van de plint sporen van een bevestiging te zien, vermoedelijk van de houten schotten. De kapitelen werden in stucwerk uitgewerkt.
  Een eerste proefondervindelijke test in situ toonde aan dat de vroegere marmerschildering waarschijnlijk geschilderd is met een oliegebonden verf.
- Plafonds: gewelven vuilroos geschilderd, gordelbogen, lijsten en verschillende gewelfsleutels in een lichtgrijze tint geschilderd.
- Binnenschrijnwerk: deurgeheel inkom, drie dubbel opendraaiende paneeldeuren zonder beslag, draaiend in taatsen. Eenvoudige getrokken profilering op het kaderwerk. Boven de deuren blinde panelen met dezelfde getrokken profilering, in het centrale paneel is op oude foto's het schilderij van een begijntje te zien. Boven de panelen staat een eenvoudig uitgewerkte kroonlijst met ter afsluiting een balustrade die tevens het doksaal afschermt.
- Orgel en preekstoel worden afzonderlijk besproken.

Diagnose:
- Stenen vloeren: Plaatselijk zijn er verzakkingen in de vloer vastgesteld. Tevens zijn verschillende tegels gebarsten. Het is voor een dergelijke vloer een normaal verweringspatroon. Het recent geplaatste tapijt is niet goed en kan de betegeling verstikken.
- Houten vloeren: Onder de houten vloeren is geen bevloering, er is een actieve aantasting van houtboorders. Enkele planken konden manueel weggenomen worden en waren in slechte staat.
- Wanden: het pleisterwerk is plaatselijk in slechte staat, de afwerking is verweerd
- Kolommen: het pleisterwerk is plaatselijk in slechte staat, de afwerking is verweerd

- Plafonds: verschillende structurele barsten zijn aanwezig, vooral in de travee aan de zijde van het inkomportaal zijn de barsten sterk zichtbaar, maar ook ter hoogte van het koor; MOWA meldt bovendien "*Ook op de zolders zijn de gewelven gebarsten".*[51] De barsten dienen opgevolgd te worden. De scheuren in de gewelven van de kerk waren al aanwezig bij de opmaak van het restauratiedossier in 1980[52].
- Het pleisterwerk is plaatselijk in slechte staat, de afwerking is verweerd.
- Binnenschrijnwerk: in goede staat, enkel een grondig onderhoud en algemeen nazicht is noodzakelijk

Erfgoedwaarde:
De middenbeuk is vormelijk weinig veranderd ten aanzien van de oude afbeeldingen op postkaarten en heeft een hoge erfgoedwaarde. De afwerking is niet historisch en vermoedelijk vroeg 20ste-eeuws. Uit het kleuronderzoek van Marjan Buyle van 1986 blijkt een oorspronkelijk volledig witte marmerschildering (einde 18de eeuw), die op verschillende plaatsen te zien is. De pijlers waren eveneens met de witte marmerschildering gedecoreerd, deze was meer geprononceerd met dikkere en donkere aders, de sokkel was in een donkergrijs onderaan en hogerop een lichter grijs.[53] Het is te overwegen om een deze marmering terug zichtbaar te maken. Dit is verder te testen a.h.v. enkele reinigingsproeven in situ.

[51] (MOWA 2014)
[52] (M. Bourgeois 1980)
[53] (Buyle 1986)

3.4.2 Zijbeuken

Zijbeuk noord zicht naar biechtstoel

Zijbeuk noord zicht naar zijaltaar

Zijbeuk zuid zicht naar zijaltaar

Zijbeuk zuid zicht naar biechtstoel

Beschrijving:

- Vloeren: Zwart- witte tegels 48,5 x 48,5 cm, geplaatst in een decoratief patroon. De witte tegels zijn Carrara marmer, de zwarte zijn basècle. In 2016 werd op deze tegels een tapijt geplaatst door de gebruikers. Aan beide kanten is een houten verhoog uitgewerkt, in grenen planken, plankbreedte: ±23 cm.
- Wanden: kalkbepleistering, onderste zone in 2009 hersteld en voorzien witte en grijze verflaag. Bovenste zone, vanaf de aanzet van de ramen vuilroze wanden. Onder de ramen geprofileerde lijsten in cassette, lijsten in grijs. Stucwerklijsten ter versiering, de pilasters met kapitelen werden

eveneens in stucwerk voorzien. Ter hoogte van wijzigingen vb. stopcontacten of herstellingen werd er met gipspleister gewerkt. Halfhoge plint rondom in gezoete blauwe hardsteen.
- Kolommen: zie middenbeuk
- Plafonds: gewelven vuilroos geschilderd, gordelbogen, lijsten en verschillende gewelfsleutels in een lichtgrijze tint geschilderd.
- Schildering altaren: de wanden en het plafond rond de zijaltaren zijn voorzien van fraaie trompe-l'oeil schilderingen. Op het plafond wordt een cassettenplafond verbeeld met in iedere cassette een bloemmotief. Op de wanden werden verschillende geschilderde lijsten aangebracht en marmerschilderingen.
- Biechtstoelen en zijaltaren worden afzonderlijk besproken.
- De grote iconen die momenteel voor de beide zijaltaren staan en zijn bedoeld voor de zijwanden. Ze zijn van de hand van Maria Ciobanu Itco.

Diagnose:
- Stenen vloeren: Plaatselijk zijn er verzakkingen in de vloer vastgesteld. Tevens zijn verschillende tegels gebarsten. Het is voor een dergelijke vloer een normaal verweringspatroon. Het recent geplaatste tapijt is niet goed en kan de betegeling verstikken.
- Houten vloeren: Onder de houten vloeren is geen bevloering, er is een actieve aantasting van houtboorders. Enkele planken konden manueel weggenomen worden en waren in slechte staat.
- Wanden: het pleisterwerk is plaatselijk in slechte staat, de afwerking is verweerd, de onderste zone is reeds hernomen in een wit en grijs
- Plafonds: verschillende structurele barsten zijn aanwezig, vooral in de travee aan de zijde van het inkomportaal. Het pleisterwerk is plaatselijk in slechte staat, de afwerking is verweerd. Plaatselijk zijn er aftekeningen van vocht.
- Schildering altaren: in gelijkaardige staat als de overige muren

Erfgoedwaarde:
De zijbeuken zijn vormelijk weinig veranderd ten aanzien van de oude afbeeldingen op postkaarten. De afwerking is niet historisch, de recente kleuren in wit en grijs zijn historisch niet onderbouwd. Uit het kleuronderzoek van Marjan Buyle van1986 blijkt een oorspronkelijk volledig witte marmerschildering (einde 18de eeuw), met erop volgende witte afwerklagen. Vermoedelijk waren de plinten donkergrijs tot zwart, zoals nu ook uitgevoerd.

3.4.3 Koor

Zicht op het koor vanaf het doksaal, anno 2014

Foto anno 1942 (bron: KIK A028056)

Plafond aan het altaar

Plafond in grijs- wit geschilderd

Wanden in grijs- wit geschilderd

Wanden achter het orthodoxe priestergedeelte

Vloer met vast tapijt bekleed

Marmeren tegelvloer achter het doksaal

Deuren sacristie zijde koor

Binnenzijde deur zijde sacristie

Detail deurkruk en omlijsting

Beschrijving:
- Vloeren: vast tapijt, eerste opstapje aan de start van het koor. Vier treden na de deuren voor het altaar. Restanten koorafsluiting steken boven de marmeren tegelvloer uit. De verhoging en de vloer dateren van 2014.
- Wanden: kalkbepleistering, in 2009 hersteld en voorzien van een witte en grijze verflaag. Ter hoogte van wijzigingen vb. stopcontacten of herstellingen werd er met gipspleister gewerkt. Halfhoge plint rondom in gezoete blauwe hardsteen.
- Wanden achter het orthodoxe priestergedeelte: doeken met marmerimitatie horende bij de afwerking van het hoofdaltaar
- Plafonds: herschilderd in 2009 in een witte en grijze kleurstelling
- Binnenschrijnwerk: twee deuren naar de sacristie; houten paneeldeuren met getrokken lijsten, lijstwerk en versierde panelen in de deuromlijstingen. Bovenaan met taats bevestigd onderaan met duimgeheng. Eenvoudige deurkrukken, originele slotplaten met sleutel.
- Hoofdaltaar achter orthodoxe opstelling, wordt afzonderlijk besproken
- Iconostase: De iconen van de iconostase werden geschilderd door Irina Gorbounova-Lomax. De iconen op de achterwand van het nieuwe Orthodoxe altaar zijn van de hand van Maria Ciobanu Itco.

Diagnose:
- Stenen vloeren: niet te inspecteren, het tapijt is recent en in goede staat.
- Wanden: het pleisterwerk en de afwerking is recent gerenoveerd en in goede staat, de grijze kleur is niet historisch gebaseerd
- Wanden achter het orthodoxe priestergedeelte: doeken en marmering zijn in slechte staat
- Plafonds: het pleisterwerk en de afwerking is recent gerenoveerd en in goede staat, de grijze kleur is niet historisch gebaseerd
- Binnenschrijnwerk: in goede staat, enkel een grondig onderhoud en algemeen nazicht is noodzakelijk

Erfgoedwaarde:
Het koor is sinds 2005 ingericht met een iconostase van de orthodoxe kerkbeweging. Sinds 2014 staat er een orthodox altaar, werd het vloerniveau opgehoogd en het werd het hoofdaltaar aan het oog onttrokken. De iconostase heeft een socio-culturele en gebruikswaarde voor de eredienst, maar in juridische zin geen erfgoedwaarde. Het vloerniveau is opgehoogd, vermoedelijk is de originele vloer nog aanwezig. Er zijn tevens restanten van de koorafsluiting zichtbaar. De koorafsluiting elf staat in de trappentoren gestockeerd. Het rooms-katholieke hoofdaltaar met bijhorende afwerking is nog aanwezig. Uit het kleuronderzoek van Marjan Buyle van 1986 blijkt dat ook hier oorspronkelijk een volledig witte marmerschildering aanwezig was (einde 18de eeuw). Bij het installeren van het hoofdaltaar werd de decoratie van dit meubel 'doorgetrokken' op de drie traveeën van de apsis. Er werden marmerschilderingen aangebracht om het altaar monumentaal te maken. Deze schildering werd gedeeltelijk op het pleisterwerk en gedeeltelijk op gemaroufleerde doeken aangebracht. Hieronder bevindt zich nog de originele witte marmerschildering. De delen op het pleisterwerk zijn ondertussen terug overschilderd, de doeken zijn nog aanwezig.[54] Verder blijkt uit het kleurenonderzoek dat de houten deuren links en rechts in het koor oorspronkelijk blauwwaren, overschilderd zijn met een houtimitatie, en vervolgens een donkerdere houtimitatie en een vernislaag.[55]

[54] (Buyle 1986)
[55] (Buyle 1986)

3.4.4 Inkomportaal

Zicht op inkompoort

Zicht naar de middenbeuk

Sanitair in de inkomhal

Vloer inkomportaal

Binnenzijde deur sanitair

Buitenzijde deur sanitair

Beschrijving:
- Vloeren: Tegels 21,5 x 21,5 cm, basècle en carrara, geplaatst in een decoratief patroon met enkele grafstenen ertussen. De grafstenen zijn alle gedateerd voor de bouw van de kerk. De meeste behoren toe aan begijntjes. In het sanitair werd een grijze keramische tegel geplaatst. Naar de traptoren arduinen treden.
- Wanden: de wanden werden herpleisterd met een gipsbepleistering in 2009 en wit geschilderd met onderaan een grijze geschilderde plint, mogelijk op een arduinen plint. In het sanitair zijn de wanden tot boven wit betegeld
- Plafonds: bepleistering of plaatmateriaal, wit geschilderd
- Binnenschrijnwerk: twee paneeldeuren, half beglaasd, draaiend in taatsscharnieren, nieuwe deurkrukken (2003); één naar de traptoren met heldere beglazing en één lichtgroen getinte ruit; één deur naar het sanitair met reliëfglas en recent opbouwslot
- Buitendeur: zie westgevel, inkomportaal: zie middenbeuk
- Wijwatervatjes worden afzonderlijk besproken

Diagnose:
- Stenen vloeren: normaal verweringspatroon met enkele gebarsten tegels en lokaal afschilfering in de basècle
- Grafzerken: normaal verweringspatroon met enkele barsten, ontbrekende delen en storende herstellingen

- Wanden: het pleisterwerk en de afwerking is recent gerenoveerd en in goede staat, de grijze kleur is niet historisch gebaseerd
- Plafonds: het pleisterwerk en de afwerking is recent gerenoveerd en in goede staat
- Binnenschrijnwerk: in goede staat, enkel een grondig onderhoud en algemeen nazicht is noodzakelijk

Erfgoedwaarde:
De ruimtes dateren van de bouw en zijn als dusdanig waardevol. De originele bepleistering is verdwenen, alle muren en het plafond staan zeer strak, met uitzondering van de vloer met de grafzerken die een hoge erfgoedwaarde heeft. Het sanitair heeft geen erfgoedwaarde maar draagt bij tot de gebruiksvriendelijkheid van het gebouw.

3.4.5 Traptoren

Traptreden traptoren

Aanzet traptoren

Bovenaan de traptoren

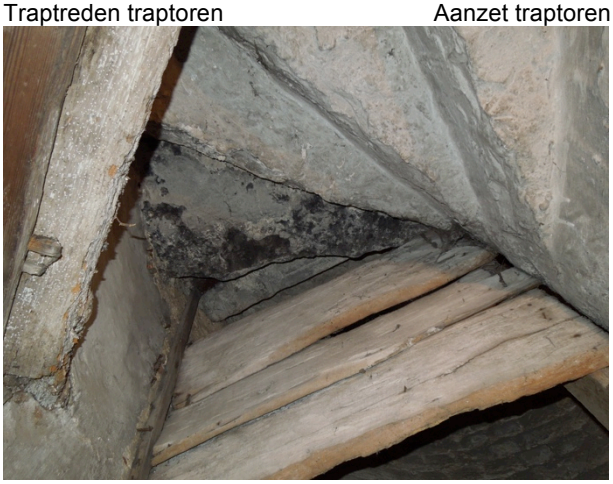
Onderzijde treden aanzet

Onderzijde traptreden recuperatiestenen

Beschrijving:
- Vloer gelijkvloers: blauwe hardstenen tegels
- Treden: blauwe hardstenen treden, twee treden vertonen restanten van profileringen, mogelijk werden de treden gerecupereerd.
- Wanden: kalkbepleistering, vooral bovenaan deels verdwenen
- Plafond/dak: eiken kepers met bebording

Diagnose:
- Vloer gelijkvloers: in goede staat
- Treden: in goede staat
- Wanden: verouderde en verweerde afwerking
- Plafond/dak: deels in goede staat, deels voorlopig hersteld met plastiek

Erfgoedwaarde:
Hoge erfgoedwaarde, de structuur, de afwerking en de spiltrap is doorheen de tijd ongewijzigd gebleven.

3.4.6 Torenkamer niveau 1: doksaal

Eerste torenkamer

Achterzijde orgel

Gordelboog, doorsteek

Binnendeur naar bijlokaal

Binnendeur naar traptoren

Balustrade doksaal

Balustrade voorzijde

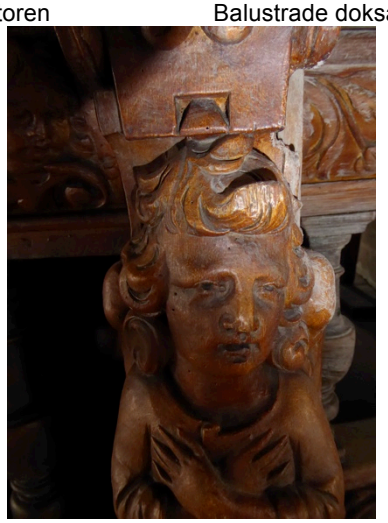
Detail balustrade

Beschrijving:
- Vloeren: plankenvloer, brede grenen planken
- Wanden: kalkbepleistering, vuilroze geschilderd, idem als middenbeuk
- Plafonds: vuilroze geschilderd, lijstwerk in een lichtgrijze tint geschilderd, hijsgat in rozet, idem als middenbeuk
- Binnenschrijnwerk: twee deuren één naar de traptoren een tweede naar een bijlokaal. Het betreft houten paneeldeuren, waarvan één met 6 ruitjes erin, ze waren bruin geschilderd, nu afbladderende verf, opgehangen met taatsscharnieren.
- Houten balustrade op het doksaal. De balustrade is opgebouwd uit een reeks van cartouches met erboven ingesnoerde kolommetjes. Er zijn zeven uitgewerkte houten engelenfiguren, onder de afdeklat is een florale band uitgewerkt. Mogelijk werd de balustrade van elders gerecupereerd; in het centrale deel werden aan iedere kant een cartouche ingekort. Dit komt ook overeen met de oudere datering van het orgel (1650 orgelkast -1776 , zie verder bij orgel)
- Het orgel wordt afzonderlijk besproken
- Het doksaal wordt gebruikt als opslagruimte van verschillende rooms-katholieke elementen zoals bijvoorbeeld de koorafsluiting, beelden, antependia, een kruis, gedemonteerde koorafsluiting,…maar ook andere gebruiksvoorwerpen staan slordig bij en op elkaar. De vrije doorgang op het doksaal is verhinderd.

Diagnose:
- Vloeren: in redelijke staat, vnl. vervuiling
- Wanden: het pleisterwerk is plaatselijk in slechte staat, er zijn sporen van vochtinfiltratie. De afwerking is verweerd, ter plaatse van recente leidingen werd er met gips gepleisterd en niet geschilderd
- Plafonds: verschillende structurele barsten zijn aanwezig. Het pleisterwerk is plaatselijk in slechte staat, de afwerking is verweerd.
- Binnenschrijnwerk: in goede staat, enkel een grondig onderhoud en algemeen nazicht is noodzakelijk
- Houten balustrade op het doksaal: in goede staat, enkel een globaal onderhoud is nodig

Erfgoedwaarde:
De originele elementen zijn nog aanwezig op het doksaal. De ruimte heeft een hoge erfgoedwaarde.

3.4.7 Torenkamer niveau 2

Toegang tot de torenkamer

Zicht naar de andere zijde

Toegang naar de zolder van het schip

Vloer tweede torenkamer

Detail beton en galmbord

Beschrijving:
- Vloeren: gebakken aarde tegels, op bakstenen gewelf
- Wanden: metselwerk met een betonnen structuur geplaatst in 1980
- Plafonds: betonnen ringbalken geplaatst in 1980
- Binnenschrijnwerk: houten ladder

Diagnose:
- Vloeren: bevuild en moeilijk te inspecteren
- Wanden: vervuild, maar in goede staat
- Plafonds: in goede staat
- Binnenschrijnwerk: de houten ladder is niet meer betrouwbaar

Erfgoedwaarde:
Het volume, de vloer en de wanden zijn origineel. In 1980 werd echter een betonnen structuur met ringbalken en kolommen geplaatst ter versteviging van de toren. In het lastenboek van 1980 wordt melding gemaakt van een overhellende torenromp, zettingen van de toren, onvoldoende ringverankering t.h.v. het uurwerk waardoor er te grote spatkrachten zijn.[56] Het gebruik van een zichtbare betonnen skelet is een harde ingreep in een 18de-eeuws gebouw.

[56] (M. Bourgeois 1980)

3.4.8 Torenkamer niveau 3

Detail beton en galmbord

Deel klokkenstoel

Beschrijving:
- Vloeren: beton
- Wanden: metselwerk met een betonnen structuur geplaatst in 1980
- Plafonds: betonnen ringbalken geplaatst in 1980, houten balken en losse planken
- Binnenschrijnwerk: ladder
- Klokkenstoel en klokken: zie verder

Diagnose:
- Vloeren: in goede staat
- Wanden: vervuild, maar in goede staat
- Plafonds: betonnen structuur in goede staat, eiken structuur in geode staat planken niet volledig
- Binnenschrijnwerk: de houten ladder is niet meer betrouwbaar

Erfgoedwaarde:
Het volume, de vloer en de wanden zijn origineel. In 1980 werd echter een betonnen structuur met ringbalken en kolommen geplaatst ter versteviging van de toren. Het gebruik van een zichtbare betonnen skelet is een harde ingreep in een 18de-eeuws gebouw. De klokkenstoel staat op het betonnen skelet.

3.4.9 Hogere torenniveau' s

De hogere torenniveau' s achter het uurwerk en het niveau onder de torenspits werden niet meer geïnspecteerd door de slechte bereikbaarheid. Uit het inspectierapport van MOWA blijkt dat de toestand redelijk is met lokaal vochtinsijpeling en ten gevolge deze insijpeling, plaatselijke inrotting en mogelijkheid tot heropleving van een oude zwamaantasting.

3.4.10 Sacristie noord gelijkvloers

Sacristie noord vanaf de trap

Zicht op trap en stucwerkplafond

Sacristie noord detail vloer

Zicht rondboog nis wand

Sacristie, aansluiting naar deur

Sacristie, algemeen zicht op noordwand met technische inrichting

Beschrijving:
- Vloeren: basècle en carrara 21,5 x 21,5 cm, geplaatst in een decoratief patroon met enkele grafstenen ertussen. De grafstenen zijn alle gedateerd voor de bouw van de kerk. De meeste behoren toe aan begijntjes. Aan de deuropening zwart gebakken tegels in aansluiting met de arduinen dorpel
- Wanden: gipsbepleistering, hersteld in 2009, wit geschilderd. Rondboognis aan de zijde van het koor.
- Plafonds: vlak bepleisterd met eenvoudige 19de-eeuwse lijsten rondom, wit geschilderd.
- Binnenschrijnwerk: houten recente trap
- Technieken: ketel, water- en gasmeters werden koud op de muur geplaatst, een keuken werd aangebracht

Diagnose:
- Vloeren: in goede staat, voor zover zichtbaar
- Wanden: in goede staat
- Plafonds: in goede staat
- Binnenschrijnwerk: in goede staat
- Technieken: recent vernieuwd, er dient wel nagegaan of de gasmeter op een correcte plaatst geplaatst werd en voldoet aan de brandnorm

Erfgoedwaarde:
De ruimtes dateren van de bouw en zijn als dusdanig waardevol. De sacristie wordt gebruikt als voorraadruimte en keuken. De herstellingen en de nieuwe inrichting werden puur functioneel uitgevoerd en er werd weinig rekening gehouden met bijvoorbeeld de vloer of het gebruik van traditionele materialen.

3.4.11 Sacristie noord verdieping

Sacristie verdieping

Sacristie verdieping

Beschrijving:
- Vloeren: houten brede planken vloer, bruin geschilderd
- Wanden: gipsbepleistering, hersteld in 2009, wit geschilderd.
- Plafonds: vlak bepleisterd (mogelijk platen), wit geschilderd
- Technieken: handlavabo

Diagnose:
- Het geheel is in goede staat

Erfgoedwaarde:
De ruimte dateert van de bouw en is als dusdanig waardevol. De verdieping wordt gebruikt als als vergaderlokaal. De recente afwerking is minder waardevol, maar functioneel.

3.4.12 Sacristie zuid gelijkvloers

Sacristie zuid

Sacristie zuid

Zicht op stucwerkplafond

Piscina

Trap naar verdieping

Beschrijving:
- Vloeren: 2 lagen ballatum op houten vloer met brede planken, onder de lage kast is een verhoogde trede uitgewerkt
- Wanden: kalkbepleistering, vroeger behangen, ingewerkte piscina (links naast buitendeur)
- Plafonds: vlak bepleisterd met eenvoudige 19de-eeuwse lijsten rondom, wit geschilderd
- Binnenschrijnwerk: één kamerhoge kast met de trap naar de verdieping en één lage kast.
- Technieken: zekeringkast en bedieningskast verlichting

Diagnose:
- Vloeren: vloerbekleding is versleten, de houten vloer lijkt nog wel stabiel
- Wanden: verweerd, grondig onderhoud is nodig
- Plafonds: in redelijke staat, afwerking verweerd
- Binnenschrijnwerk: in redelijke staat, grondig onderhoud is nodig
- Technieken: goed

Erfgoedwaarde:
De ruimte dateert van de bouw en is als dusdanig waardevol. Het gelijkvloers wordt gebruikt als voorraadruimte voor de orthodoxe kerkgemeenschap en staat er momenteel rommelig en niet onderhouden bij.

3.4.13 Sacristie zuid verdieping

Linnenkamer vaste kast

Plankenvloer eerste verdieping

Plafond met asbesten platen

Beschrijving:
- Vloeren: brede planken vloer
- Wanden: kalkbepleistering, wit geschilderd
- Plafonds: plafond werd verwijderd
- Binnenschrijnwerk: vast meubilair hoge kast, vol relicten (kandelaars, beelden van de kerststal, klokken,…)

Diagnose:
- Vloeren: de houten vloer lijkt nog wel stabiel maar is vervuild
- Wanden: verweerd, opfrissing is nodig
- Plafonds: een grote opening, asbesthoudende platen dienen verwijderd
- Binnenschrijnwerk: actieve houtaantasting in de kast

Erfgoedwaarde:
De ruimte dateert van de bouw en is als dusdanig waardevol. De verdieping wordt gebruikt als opslagplaats van enkele rooms-katholieke elementen staan er rommelig

3.5 MEUBILAIR

3.5.1 Hoofdaltaar

Foto anno 1942 (bron: KIK A028031)

Foto anno 2016: verstopt achter orthodox altaar

Details altaar

Detail marmering altaar

Tabernakel

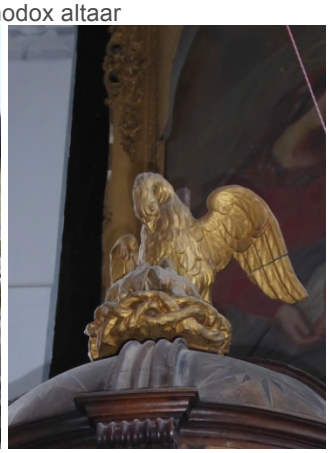

Topstuk tabernakel

Engel links achterzijde

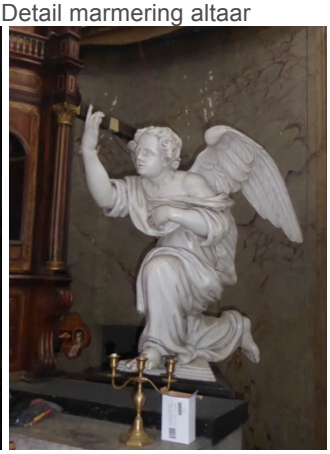

Engel links voorzijde

Engel rechts voorzijde

Sokkel engel links

Tafereel laatste avondmaal op de kaarsenbank

Engel rechts op de kaarsenbank

Uitvoerder: onbekend
Materialen: hout met marmerschildering en decoraties, tabernakel in hout zonder overschildering
Datering: 19de-eeuws naar opvatting en afwerking, wat overeenkomt met de datering van het schilderij[57]; tabernakel uit de 17de eeuw[58]

Beschrijving:
Het gehele altaar werd in hout gemaakt en is voorzien van een witte marmerschildering, met grijze aders. De kaarsenbank in witte marmering is versierd centraal met een schildering van het laatste avondmaal aan de uiterste zijkanten is telkens een engel geschilderd in een medaillon. Tussen de drie schilderijtjes is een vergulde loofschildering aangebracht. Op de kaarsenbank stonden aan iedere zijde 3 kandelaars met bijhorende kaarsen. Deze zijn terug te vinden in de kast van de linnenkamer. (boven de zuidelijke sacristie)

Op de aansluitende muren die bedoekt zijn is een gelijkaardige marmerschildering wit tot beige, met grijze en rode aders aangebracht. Bedoeking gevat in gemarmerde en vergulde lijsten. Het kleurenonderzoek van Marjan Buyle vermeldt: "*Bij het installeren van het hoofdaltaar werd de decoratie van dit meubel 'doorgetrokken' op de drie traveeën van de apsis. Er werden marmerschilderingen aangebracht om het altaar monumentaal te maken. Deze schildering werd gedeeltelijk op het pleisterwerk en gedeeltelijk op gemaroufleerde doeken aangebracht. Hieronder bevindt zich nog de originele witte marmerschildering.*"[59]

Het centrale altaarstuk is een tabernakel en zou afkomstig zijn van de voormalige Sterherenkerk.[60]

Het centrale schilderij 'Het visioen van Sint- Catharina' is van B. Van Malgehem en dateert van de 19de eeuw. Het wordt besproken bij de schilderijen.

Naast het altaar staan twee engelen op een sokkel in aanbidding van het tabernakel. De beelden zijn eveneens in hout uitgevoerd, wit geschilderd alsook de sokkels met driehoekig grondplan. De sokkels zijn zwart met gemarmerde paneeltjes.

Rondvormige treden vermoedelijk in carrara, zoals te zien op een foto van het KIK, momenteel niet zichtbaar.

[57] (Nuffel 1911)
[58] (Agentschap Onroerend Erfgoed 1978)
[59] (Buyle 1986)
[60] (OKER 2003)

Diagnose:
Het hoofdaltaar wordt aan het zicht onttrokken door de roemeens-orthodoxe aanpassingen. Voor het altaar werd een nieuwe altaarstructuur gebouwd, waarboven een wit doek hangt, zodat het schilderij niet zichtbaar is. Het altaarpodium is niet zichtbaar. Door een gebrek aan onderhoud is het altaar sterk vervuild en vertoont het lacunes in de afwerking. De vernislagen zijn vergeeld. Door het feit dat het niet zichtbaar is en de ruimte weinig respectvol als bergplaats wordt gebruikt, zal de bewaringstoestand achteruit gaan.

Erfgoedwaarde:
Het hoofdaltaar heeft een hoge erfgoedwaarde, en is een 19de-eeuwse inbreng van de begijnen met een ouder 17de-eeuws tabernakel uit de Sterherenkerk, één van de weinige restanten van deze verdwenen kerk van de Wilhelmieten die in de nabijheid stond.

3.5.2 Zijaltaar noord

Foto anno 1942 (bron: KIK A028032)

Foto anno 2016

Altaar noord op trede in basècle

Detail Antependium

Uitvoerder: onbekend, schilderij J. Meganck
Materialen: hout met marmerschildering, beschilderd doek voor de altaartafel, schilderij
Datering: ongekend, vermoedelijk 19de-eeuwse afwerking naar analogie met het hoofdaltaar, schilderij 1859
Situering: zijbeuk noord

Beschrijving:
Houten altaar geplaatst op een verhoogde trede in basècle, met houten podium. Het altaar is voorzien van een marmerschildering, tussen de poten van de altaartafel zijn doeken gespannen met een trompe-l'oeil marmerschildering om meer dieptewerking te geven. Eenvoudige vormentaal met platgedrukte voluten zowel in de poten als ter ondersteuning van het altaar. De kaarsenbank is versierd met vergulde geschilderde guirlandes in een eenvoudig geschilderde kralenkader. Aansluitend op de abscis imitatie cassettes geschilderd.

Het altaarstuk loopt deels verder achter het schilderij van 'Onze- Lieve- Vrouw met kind Jezus'. Het huidige schilderij is te groot voor het zijaltaar, dus mogelijk is het altaar oude.

Het schilderij wordt in een afzonderlijk hoofdstuk besproken.

Diagnose:
Het altaar vertoont verwering van de afwerklagen, plaatselijke beschadiging en vergeling van de vernislagen. Een grondige restauratie is noodzakelijk. Het doek is in slechter staat en slecht opgespannen. Het past momenteel niet in de roemeens-orthodoxe cultuur en er staat een icoonschilderij voor, dat ten behoeve van de foto werd verplaatst.

Erfgoedwaarde:
Hoge erfgoedwaarde, het altaar past in het geheel.

3.5.3 Zijaltaar zuid

Foto anno 1942 (bron: KIK A028033)

Foto anno 2016

Altaar zuid op trede in basècle

Uitvoering in hout, trompe-l'oeil op doek tussen de poten

Kaarsenbank met guirlandes in kralenkader

Achterzijde schilderij, doorlopend altaar en muurschildering

Uitvoerder: onbekend, schilderij J. Meganck
Materialen: hout met marmerschildering, beschilderd doek voor de altaartafel, schilderij
Datering: ongekend, vermoedelijk 19de-eeuwse afwerking naar analogie met het hoofdaltaar, schilderij 1859
Situering: zijbeuk zuid

Beschrijving:
Houten altaar geplaatst op een verhoogde trede in basècle, met houten podium. Het altaar is voorzien van een marmerschildering, tussen de poten van de altaartafel zijn doeken gespannen met een trompe-l'oeil marmerschildering om meer dieptewerking te geven. Eenvoudige vormentaal met platgedrukte voluten zowel in de poten als ter ondersteuning van het altaar. De kaarsenbank is versierd met vergulde geschilderde guirlandes in een eenvoudig geschilderde kralenkader. Aansluitend op de abscis imitatie cassettes geschilderd.

Het altaarstuk loopt deels verder achter het schilderij 'Marteldood van de Heilige Blasius'. Achter het schilderij is een muurschildering teruggevonden, het betreft stralen. Hieruit vermoeden we dat het altaar ouder is dan het schilderij dat er werd voor geplaatst.

Het schilderij wordt in een afzonderlijk hoofdstuk besproken.

Diagnose:
Het altaar vertoont verwering van de afwerklagen, plaatselijke beschadiging en vergeling van de vernislagen. Een grondige restauratie is noodzakelijk. Het doek is in slechter staat en slecht opgespannen. Het past momenteel niet in de roemeens-orthodoxe cultuur en er staat een icoonschilderij voor, dat ten behoeve van de foto werd verplaatst.

Erfgoedwaarde:
Hoge erfgoedwaarde, het altaar past in het geheel.

3.5.4 Orgel

Orgel voorzijde

Zijkant orgel

Binnenzijde orgel

Uitvoerder: orgelkast door Van Loo (2de helft 17de eeuw) uit Aalst, instrument (inwendige) door Pieter Van Peteghem (1708-1787) uit Gent[61]
Materialen: hout
Datering: orgelkast uit 1650, instrument uit 1776[62]
Situering: boven het inkomportaal, op het doksaal

Beschrijving:
Van dhr. Michel Lemmens, erfgoedconsulent orgels, onroerend erfgoed weten we dat de orgelkast dateert uit 1650 en werd gebouwd door Van Loo, orgelbouwer uit Aalst. In 1776 werd het instrument verbouwd door de gekende orgelbouwer Pieter Van Peteghem (1708-1787) uit Gent. '*Voor 95% is het instrument behouden zoals het werd aangepast in 1776, dit is uniek!', aldus Michel Lemmens.*
Het instrument dateert dus van net voor de start van de bouw van de kerk. Mogelijk is het herplaatst in de Sint-Catharinakerk. Aan de balustrade van het doksaal zien we duidelijk een aanpassing aan de afmetingen van het gebouw.

Diagnose:
Het orgel is momenteel buiten gebruik. Het instrument is zeer vuil en hier en daar stuk. Het merendeel van de pijpen is nog aanwezig. Lokaal is er aantasting door houtboorders.

Erfgoedwaarde:
Het orgel, zowel de kast als het instrument met pijpwerk heeft een zeer hoge erfgoedwaarde, dat bewaard en bij voorkeur gerestaureerd dient te worden.

[61] (Lemmens 2016)
[62] (Lemmens 2016)

3.5.5 Preekstoel

Foto anno 1948 (bron: KIK B109985)

Foto anno 2014

Voorzijde bovenaan, schilden van o.a. België

IHS op achterzijde

Trap, geschilderde loper

Heilige geest op klankbord

Cartouche met 'Sculp it 1600'

Cartouche met 'Pinx it 1827', evangelisten

Uitvoerder: onbekend, De Doncker (midden 18de eeuw) wordt vermeld als schrijnwerker[63]
Materialen: eikenhout met imitatie houtschildering
Datering: inscriptie 1600 gesculpteerd, 1827 geschilderd
Situering: in de middenbeuk
Beschrijving:

'Het meest indrukwekkende van de kerkmeubelen was de preekstoel, 1699 gebeiteld door De Doncker die ook de portalen van de Sint- Martinuskerk vervaardigde.'[64]

De preekstoel is naar grote waarschijnlijk gerecupereerd uit de voormalige begijnhofkerk die werd afgebroken. Deze barokke preekstoel is in hout uitgevoerd met een houtimitatieschildering erop. De preekstoel werd uitgewerkt op een centrale ingesnoerde gestileerde zuil.

De verhoogde houten preekvloer werd onderaan op iedere hoek voorzien van een evangelist. Er is een engel, koe, leeuw en adelaar gebeeldhouwd. Op het klankbord staat in een vergulde stralenkrans een witte duif afgebeeld, deze symboliseert Gods geest die de predikant bijstaat. Op de leuning staan afbeeldingen gesculpteerd van Begga van Andenne, Catharina van Alexandrië en Johannes De Doper[65] (afgebeeld met schelp?). Op het paneel achteraan is de IHS inscriptie aangebracht. Het staat voor 'Iesus Hominum Salvator', Jezus de redder van de mensheid. Het is gebeeldhouwd op een gesculpteerd doek met erboven een engelenhoofd.

Op de trap naar de preekstoel zijn restanten zichtbaar van een geschilderde loper. De leuning is atypisch gemonteerd, de gesculpteerde zijde is aan één zijde naar de binnenkant geplaatst.

Vooraan aan de bovenzijde is een geheel met schilden uitgewerkt. Centraal is een schild te zien verwijzend mogelijk naar België, eromheen zien we onder andere het schild van Antwerpen, mogelijk het schild van Meerbeek, Brussel en Sint- Truiden. Vermoedelijk werden de schilden later toegevoegd, gezien België ontstond in 1830 en de preekstoel dateert uit 1699.

Op de preekstoel staat als datum van de schildering 1827. Het is mogelijk dat dit de eerste schildering was, ten gevolge van een restauratie of aanpassingen. De schildering zou ook kunnen aangebracht zijn bij de verhuis van de preekstoel naar de huidige kerk in de 18de eeuw, om beschadigingen of werken te camoufleren. Anderzijds zijn er ook voorbeelden van 17de-eeuws meubilair dat van origine voorzien was van een houtimitatie. Stratigrafisch onderzoek kan dit verder uitwijzen.

Diagnose:
De preekstoel staat op een centrale en zichtbare plaats in de middenbeuk. Hij is in een behoorlijk goede staat bewaard gebleven. Hier en daar ontbreken kleine elementen van de versiering. Op de leuning ontbreekt eveneens een afwerking. Het kruis dat zichtbaar is op de oude foto's is verdwenen.

Erfgoedwaarde:
Zeer hoge erfgoedwaarde.

[63] (OKER, Historische nota 2003, 2de bladzijde)
[64] (OKER 2003, 2de bladzijde)
[65] (kik 2016)

3.5.6 Biechtstoel noord

Foto anno 1948 (bron: KIK B109992)

Foto anno 2016

Biechtgedeelte

Priestergedeelte

Alziend oog in stralenkrans

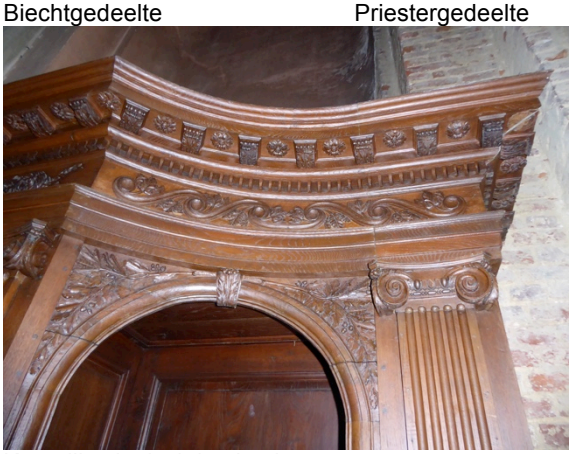

Kroonlijst, ionisch kapiteel

Onderzijde biechtstoel op verhoogde trede

Uitvoerder: onbekend
Materialen: eikenhout
Datering: eind 18de eeuw (mogelijk 1791-1810 volgens KIK)
Situering: achteraan zijbeuk noord

Beschrijving:
De biechtstoel heeft een neo- classicistische uitwerking. De opbouw bestaat uit gecanneleerde zuilen met bovenaan een ionisch kapiteel met kleine voluten uitgewerkt, erbovenop verschillende lijsten. Het topstuk met medaillon dat ter versiering er bovenop werd geplaatst vertoont een beeltenis van Maria-Magdalena, de kluizenares. Het is nu verdwenen. Op het plafond van het priestergedeelte is een alziend oog gebeeldhouwd in een stralenkrans. Het deurtje dat normaal de toegang verschaft tot het preistergedeelte ligt momenteel bovenop de biechtstoel.

Diagnose:
De biechtstoel wordt onrespectvol gebruikt om vuilniszakken in te plaatsen. Het bovenstuk werd weggehaald, het is niet duidelijk wanneer of door wie dit werd uitgevoerd. De deurtjes werden eveneens verwijderd. Voor het overige verkeert de biechtstoel in een redelijke staat.

Erfgoedwaarde:
Eenvoudige sobere biechtstoelen, daterend van de bouw van de kerk

3.5.7 Biechtstoel zuid

Foto anno 1948 (bron: KIK B109993)

Foto anno 2014

Uitvoerder: onbekend
Materialen: eikenhout
Datering: eind 18de eeuw (mogelijk 1791-1800 volgens KIK)
Situering: achteraan zijbeuk zuid

Beschrijving:
De biechtstoel heeft een neo- classicistische uitwerking. De opbouw met gecanneleerde zuilen bovenaan een ionisch kapiteel met kleine voluten uitgewerkt, erbovenop verschillende lijsten. Het topstuk met medaillon dat ter versiering er bovenop werd geplaatst, vertoont een beeltenis van Christus de goede herder. Het is verdwenen. Momenteel staat er een winkeltje voor dat inspectie verhindert.

Diagnose:
De biechtstoel wordt onrespectvol gebruikt om vuilniszakken in te plaatsen. Het bovenstuk werd weggehaald, het is niet duidelijk wanneer of door wie dit werd uitgevoerd. De deurtjes werden eveneens verwijderd. Voor het overige verkeert de biechtstoel in een redelijke staat.

Erfgoedwaarde:
Eenvoudige sobere biechtstoelen, daterend van de bouw van de kerk

3.5.8 Koorafsluiting (deels gedemonteerd)

Detail uit foto anno 1948 (bron: KIK A028056)

Restanten van de koorafsluiting onder de vloer

Koorafsluiting gestockeerd op het doksaal

Uitvoerder: onbekend
Materialen: metaal met hout
Datering: niet gekend
Situering: in het koor, deels gestockeerd op het doksaal

Beschrijving:
Het is een decoratieve koorafsluiting, bestaande uit een opeenvolging van rechthoeken met telkens een Andreaskruis erin. Op iedere kruising werd een vergulde bloem aangebracht ter versiering. Boven de rechthoeken met kruisen is een verguld floraal lint aangebracht, waarop een houten (mahonie?) leuning geplaatst werd. Onder de marmeren vloer in het koor zijn de vaste delen van de koorafsluiting terug te vinden. De opengaande delen van de kooromsluiting staan boven op het doksaal. Het is niet uitgesloten dat de communiebank 19de-eeuws is en gepaard gaat met de verfraaiing van het hoogkoor met altaar en marmerimitatie.

Diagnose:
De delen onder het altaarpodium konden niet geïnspecteerd worden. De opengaande delen staan gestockeerd op het doksaal, maar niet op een degelijke manier. Op deze manier zal het verdere schade oplopen.

Erfgoedwaarde:
Hoge erfgoedwaarde gezien het samengaat met de aankleding van het hoogkoor.

3.5.9 Wijwatervatje noord

Foto anno 1948 (bron: KIK B109991)

Foto anno 2016 voorzijde

Foto anno 2016 zijkant

Uitvoerder: onbekend
Materialen: blauwe hardsteen
Datering: 1601 gedateerd op het wijwatervat
Situering: in de inkomhal aan de noordzijde

Beschrijving:
Wijwatervatje sierlijk gebeeldhouwd met vooraan een schild waarop een Andreaskruis te zien is met de letters van boven te starten met de klok mee: 'OMTC'. Links staan de letters 'ET ALAM', rechts staat: 'VANDERSME' te lezen.

Diagnose:
Het wijwatervatje is in goede staat.

Erfgoedwaarde:
Zeer hoge erfgoedwaarde. Vermoedelijk hergebruikt uit de oude kerk.

3.5.10 Wijwatervatje zuid

Foto anno 1948 (bron: KIK B109990)

Uitvoerder: onbekend
Materialen: marmer
Datering: 1701 volgens KIK
Situering: in de inkomhal aan de zuidzijde

Beschrijving:
Sierlijk gebeeldhouwd wijwatervatje in de vorm van een rocaille- schelp.

Diagnose:
Het wijwatervatje is in redelijke staat, er is verwering van de minder harde steenlagen wat niet storend is.

Erfgoedwaarde:
Zeer hoge erfgoedwaarde. Vermoedelijk hergebruikt gezien de toegekende datering door het KIK.

3.6 BEELDEN

3.6.1 Christus op de koude steen

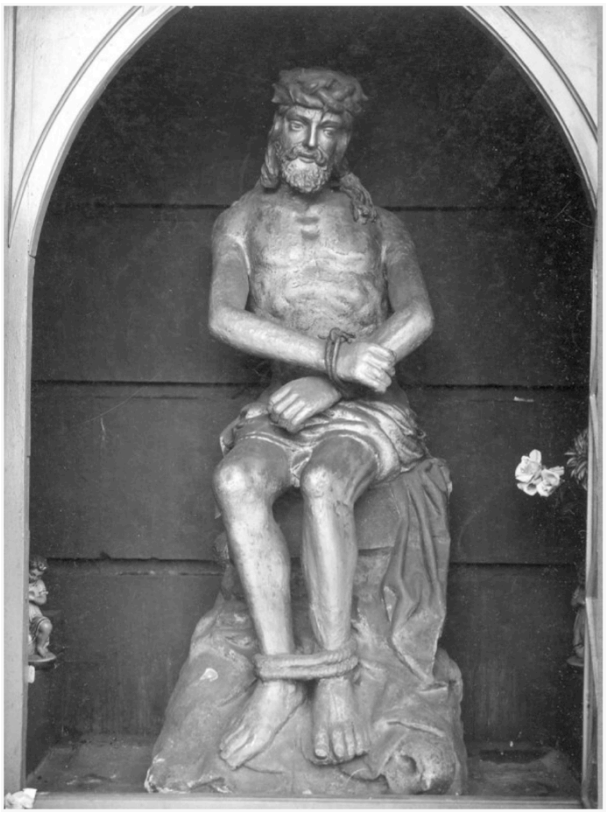

Foto anno 1948 (bron: KIK B109990)

Foto anno 2016

Uitvoerder: onbekend
Materialen: steen, hoogte ±150cm
Datering: volgens KIK onzeker 1501-1600; twijfelachtig
Situering: noordgevel ter hoogte van het inkomportaal

Beschrijving:
Het beeld stelt Christus op de rots voor. Het is geplaatst in een nis, die afsluitbaar is met een glas-in- lood raam. Moeilijk te dateren beeld, volkskundig beeld. Zogenaamde imago pietatis, beeld van vroomheid. Het beeld roept empathie op. Dit type van volkskundige beelden waren aan het einde van de 15de eeuw van groot belang.

Diagnose:
Het beeld is licht beschadigd, er zit een barst in het been. Het schilderwerk bladdert erg af. De binnenzijde van de nis is verweerd en dient opgefrist. Het glas-in-loodraam dient nagekeken.

Erfgoedwaarde:
Fraai beeld ingewerkt in een nis in de kerkmuur.

3.6.2 Sint- Jozef

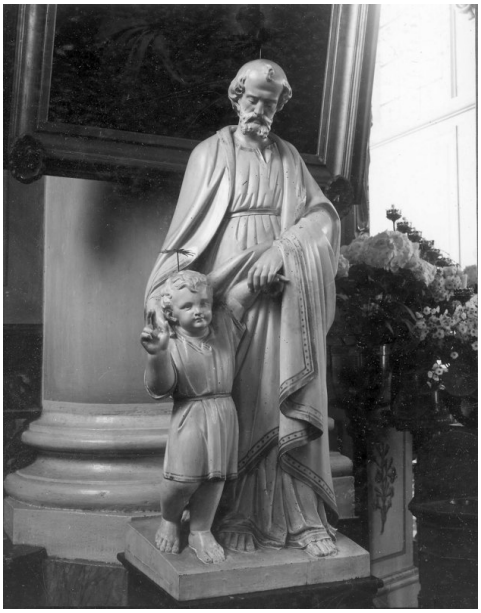
Foto anno 1948 (bron: KIK B064705)

Foto anno 2016

Uitvoerder: onbekend
Materialen: hout, hoogte ±115cm
Datering: mogelijk 1801[66]
Situering: op de linnenkamer boven de sacristie zuid

Beschrijving:
Het beeld stelt Jozef met kind voor, het is in hout uitgevoerd. Voordien stond het op een sokkel aan de linkse kant aan het begin van het koor. De originele kleurstelling is ongekend, deze dient onderzocht te worden, momenteel is het beeld wit met vergulde details. Het beeld heeft op verschillende plaatsen in de kerk gestaan.

Diagnose:
Sterk vervuild, schilderwerk verschraald, plaatselijk beschadigd (sokkel en vinger kind).

Erfgoedwaarde:
Fraai 19de-eeuws beeld, mogelijk in de kerk gekomen bij de heropleving in het begin van de 19de eeuw.

[66] (kik 2016)

3.6.3 Beelden op de linnenkamer

Foto1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5 en 6

Uitvoerders: onbekend
Materialen: hout en plaatser, steeds beschilderd
Datering: onbekend
Situering: op de linnenkamer boven de sacristie zuid (foto 1 t.e.m. 4) en op het doksaal (foto 5 en 6)

Beschrijving:
Beelden die op de linnenkamer en op het doksaal terug te vinden zijn. Op oude foto's zijn ze her en der in de kerk te zien, maar ze werden nu verwijderd en gestockeerd.
Foto 1: dit beeld stelt het Heilig Hart van Jezus voor.
Foto 2: dit beeld stelt de heilige Aloïsius voor, het was gelokaliseerd in het koor aan de noordzijde, boven de deur naar de noordelijke sacristie.
Foto 3: dit beeld stelt mogelijk Franciscus van Assisi voor, het was gelokaliseerd in het koor aan de zuidzijde boven de zuidelijke sacristie.
Foto 4: Dit beeld stelt de heilige Theresia voor en is een exacte kopie van een beeld in de Sint- Jan-Baptist- en Evangelistkerk te Mechelen. Vermoedelijk een 20ste-eeuws beeld uit plaaster en serieproduct.
Foto 5: dit beeld stelt de heilige Begga voor lezend in de bijbel en met het grondplan van de kerk bevestigd aan haar tuniek.
Foto 6: dit beeld stelt Maria voor. Het beeld heeft op verschillende plaatsen in de kerk gestaan.

Diagnose:
Verschillende beelden met verschillende schadebeelden. In kaart brengen van de belangrijkste beelden en de conservatie ervan is het belangrijkst.

Erfgoedwaarde:
De beelden hebben op het eerste zicht een beperkte erfgoedwaarde, maar om hierover te oordelen zouden ze verder onderzocht moeten worden. Ze dienen op een betere manier bewaard te worden.

3.7 SCHILDERIJEN

3.7.1 Schilderij hoofdaltaar 'Visioen van Sint- Catharina'

Uitvoerder: E. Van Maldeghem[67]
Materialen: olieverf, schilderdoek
Datering: 1840[68]

Beschrijving:
De schilder van dit schilderij, E. Van Maldeghem was in 1840 leraar aan de stedelijke tekenschool te Aalst. Het doek zou in Rome geschilderd zijn.[69]

Vergulde omkadering met erboven een alziend oog in een vergulde stralenkrans. Bovenaan zijn twee cartouches zichtbaar. Rechts staat 'S. Begga, 17 xBRE, 698',(dit verwijst naar de sterfdatum van de heilige Begga, 25 december 698) aan de linkerzijde staat 'S. Catharina, 25 9BRE, 307' (dit verwijst naar de sterfdatum van de Sint- Catharina van Alexandrië, 25 november 307).
Op het tafereel zijn Maria met kind Jezus te zien die een ring overhandigt aan Catharina, de heilige Begga is getuige van het tafereel. Boven Sint-Catharina vliegt een duif, die de heilige geest voorstelt. Erboven zijn God en engelen afgebeeld met bloemenkransen en een harp. Onderaan ligt een staf, een kroon, een restant van een rad (attribuut van Sint- Catharina) en een perkamentrol.

Het schilderij verwijst duidelijk naar de patroonheilige van de begijnhofkerk.

Diagnose:
De vergulde versieringen zijn beschadigd. Het schilderij zelf is vervuild, de tekening is niet scherp.

Erfgoedwaarde:
Schilderij dat waarschijnlijk werd geplaatst bij de heraankleding van het hoogkoor dat gepaard gaat met de heropleving van de begijnhofkerk.

---

[67] (Nuffel 1911, blz. 110)
[68] (Nuffel 1911, blz. 110)
[69] (Nuffel 1911)

3.7.2 Schilderij zijaltaar noord 'Onze- Lieve- Vrouw met kind Jezus

Uitvoerder: J. Meganck[70]
Materialen: olieverf, schilderdoek
Datering: 1859[71]

Beschrijving:
Naar de mening van Petrus Van Nuffel zijn de schilderijen aan de zijaltaren de best gelukte werken van schilder Jozef Meganck. Van Nuffel stelt dat Meganck beïnvloed werd door Rafaels 'Madonna del Granduca' voor de uitwerking van Maria.[72]
Het schilderij werd op het noordaltaar geplaatst, maar is te groot en waarschijnlijk jonger dan het altaar zelf. Het stelt Onze- Lieve- Vrouw met kind voor. Onderaan is een landschap geschilderd. Het landschap is een weergave van het oude begijnhof met links de begijnhofkerk. Men ziet tevens een zwart houten kruisje boven de laatste rustplaats van het mystieke begijntje Johanna Dedemaecker.[73] Zij was aan de Pest gestorven en mocht daarom niet in de kerk begraven worden. Later zou men boven haar graf de St. Antoniuskapel oprichten. Er zijn verschillende schoorstenen te zien die wijzen op het industrieel verleden van de stad Aalst.

Diagnose:
De vergulde versieringen zijn beschadigd. Het schilderij zelf is vervuild, de tekening is niet scherp.

Erfgoedwaarde:
Hoge erfgoedwaarde met weergave van het begijnhof en de omgeving

[70] (Nuffel 1911)
[71] (Nuffel 1911)
[72] (Nuffel, 1907)
[73] (Ahmend sd)

3.7.3 Schilderij zijaltaar zuid 'Marteldood van de Heilige Blasius'

Uitvoerder: J. Meganck[74]
Materialen: olieverf, schilderdoek
Datering: 1859[75]

Beschrijving:
Het schilderij werd op het zuidaltaar geplaatst, maar is te groot en waarschijnlijk jonger dan het altaar zelf (de altaarschildering loopt door achter het schilderij). Het schilderij stelt de Heilige Blasius die tot aan het einde van zijn leven, voor zijn marteldood, het woord van God predikt. Vooraan en op de achtergrond zijn marteltuigen te zien.

Diagnose:
Licht vervuild.

Erfgoedwaarde:
Hoge erfgoedwaarde, in symmetrie met het noordaltaar.

[74] (Nuffel 1911)
[75] (Nuffel 1911)

3.7.4 Schilderij doksaal 'Portret van een begijntje' (verdwenen)

Foto anno 1948 (bron: KIK B112868)

Uitvoerder: onbekend
Materialen: olieverf, schilderdoek
Datering: mogelijk 1601- 1700 (bron: KIK)

Beschrijving:
Het schilderij was aangebracht in de middenbeuk boven het inkomgeheel. Momenteel is het verdwenen uit de kerk. Uit mondelinge bron hebben we vernomen dat het schilderij werd ondergebracht bij de zusters van Liefde te Gent.[76] Het schilderij stelt het portret voor van een begijntje met rechts van haar een kruisbeeld, een kroon en een bijbel.

3.7.5 Kruisweg (verdwenen)

Uitvoerder: J. Meganck[77]
Materialen: vermoedelijk olieverf, schilderdoek
Datering: 1873[78]

Beschrijving:
De reeks schilderijen was aangebracht op de muren van de zijbeuken. Ze zouden bewaard zijn op de zolder van de pastorij (niet ter plaatse bekeken).

[76] mondelinge bronnen 2016: dhr. Luc Robijns, voormalig voorzitter kerkfabriek Sint Martinus, dhr. H. Amend, voormalig voorzitter Roemeens Orthodoxe kerkfabriek "Heilige Apostel Andreas en Heilige Materne"
[77] (Nuffel 1911)
[78] (Nuffel 1911)

3.8 KLOKKEN

3.8.1 Klokkenstoel

Zicht op klok en klokkenstoel

Zijkant klokkenstoel

Detail klokkenstoel

Beschrijving:
De klokkenstoel bestaat uit een eiken balkstructuur met halfhoutse verbindingen en houten toognagels ter bevestiging. Op de luibalk is de ijzeren kroon bevestigd.

Diagnose:
De klokkenstoel is globaal in goede staat.

Erfgoedwaarde:
Hoge erfgoedwaarde

3.8.2 Klok

Inscriptie jaartal klok

Klok

Detail klok

Uitvoerder: Jacop Waghevens volgens gegevens op de klok
Materialen: brons
Datering: 1514 volgens datering op de klok

Beschrijving:
De klok werd tijdens het Franse bewind overgebracht van de Sint- Martinuskerk naar de klokkentoren van de Sint- Catharinakerk. De klok maakte deel uit van drie klokken die samen de *'Priemkens'* werden genoemd. Op de klok staat geschreven:
"*Peeter is minen naem Ghegoten van Jacop Waghevens in 't jaer MCCCCXIV"*[79]

Diagnose:
De klepel en het zeel ontbreekt. Het luidwiel is nog aanwezig, maar het geheel werkt niet meer.

Erfgoedwaarde:
Zeer hoge erfgoedwaarde gezien het nog een origineel mechanisme is, dat niet geëlektrificeerd werd.

3.8.3 Uurwerk (niet ter plaatse)

Beschrijving:
Het uurwerk is verdwenen, maar zou gerestaureerd zijn door de technische school en daar ter plaatse zijn. Het bediende de wijzerplaten langs de 4 zijden van de toren van de Begijnhofkerk. Het zou beter terug geplaatst worden dicht bij de wijzerplaten. Mogelijk zit de betonnen structuur hiervoor in de weg. Verder te bekijken.

[79] (Nuffel 1911, blz. 110)

4 SITUERING EN BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

De Sint-Catharinakerk is beschermd als monument sinds 1973 omwille van zijn bouwkundige en geschiedkundige waarden. Het is een mooi voorbeeld van kerkbouw in classicistische stijl, gebouwd in 1786. Het is één van de weinige restanten van het historische begijnhof dat een volledige herbouw kende in de jaren '60.

Bij de bouw van de kerk werd de oudere begijnhofkerk gesloopt, alsook het vroegere Wilhelmietenklooster met kerk dat in de buurt van het toenmalige kleinere begijnhof stond. Van deze oudere kerken werden enkele elementen gerecupereerd, zoals mogelijk enkele zerken, een wijwatervat, het tabernakel, het orgel en de preekstoel.
Het overige meubilair dateert van de 18de en 19de eeuw.

5 VISIE OP HET BEHEER EN DE BEHEERSDOELSTELLINGEN

Het beheer van de Sint- Catharinakerk dient in eerste instantie uit te gaan van het behoud en de herwaardering van de bouwkundige en geschiedkundige waarden. Het zal streven naar een herwaardering van de belangrijke bouwfases en een maximaal behoud van de nog aanwezige historische afwerkingen, alsook waardevolle toevoegingen.

De begijnhofkerk is eigendom van Kerkfabriek Sint- Martinus. Het exterieur werd in de jaren '70 aangepakt in opdracht van de Kerkfabriek Sint-Martinus. De bakstenen gevels werden hersteld, de riolering aangepast. De stabiliteitsproblemen van de toren werden opgelost met een veel te zware betonconstructie. Het interieur was toen ook voorzien om te restaureren, maar dit is nooit gebeurd.

Sinds 2005 is de kerk in erfpacht gegeven aan de orthodoxe kerkfabriek H. Apostel Andreas en H. Materne, die momenteel instaat voor het onderhoud en de restauratie. Enkele delen werden opgefrist door de erfpachter en er werd een voorlopige verwarming geplaatst. Het gebouw werd en wordt verder aangekleed met een altaarpodium en schilderijen eigen aan de orthodoxe gebruiken. Beelden en schilderijen eigen aan de Rooms-Katholieke religie verdwenen uit de kerk en werden elders gestockeerd. De biechtstoelen, altaren en het orgel raken momenteel in onbruik, gezien deze niet passen in de orthodoxe cultuur. Het behoud en deze waardevolle meubelstukken dient alleszins bekeken te worden; de wanorde en het wanonderhoud dat al jaren bezig is, zal deze elementen verder in verval brengen.

Vanuit de herwaardering van de erfgoedwaarden dient er gezocht te worden naar een evenwicht waarbij de liturgie van de orthodoxe kerkgemeenschap maximaal beleefd kan worden en waarin tevens plaats is voor het maximaal behoud van het bouwkundig en geschiedkundig erfgoed, geïnspireerd op de Rooms-Katholieke religie.

Momenteel wordt de kerk wekelijks gebruikt voor de erediensten van de orthodoxe kerkgemeenschap. Dit gebruik zal voor de nabije toekomst aangehouden worden en staat garant voor een regelmatig gebruik wat controle en onderhoud vergemakkelijkt. De orthodoxe gemeenschap wenst de nevenruimtes te gebruiken voor randactiviteiten. De noordelijke sacristie is ingericht als keuken met erboven een vergaderruimte. Voor de zuidelijke sacristie wensen ze een inrichting om de kinderliturgie te laten doorgaan, deze functie sluit aan bij het religieuze gebeuren en kan als dusdanig worden aangemoedigd. De bovenverdieping van de zuidelijke sacristie kan mogelijk heringericht worden als opslagplaats voor de cultuurgoederen eigen aan de kerk. Hier geldt vooral dat een geordend systeem moet ontwikkeld worden dat zowel conserverend en beschermend werkt, zodat deze elementen voor de toekomst behouden worden. In overleg met de architect en onroerend erfgoed kan een geschikte inrichting besproken worden rekening houdend met de aanwezige waardevolle elementen (o.a. piscina, hoge kast en achterliggende trap), alsook in een verantwoord gebruik van materialen.

Omwille van de beperkte financiële middelen zal de restauratie zich vooral focussen op een gezond bouwfysisch geheel met aandacht voor de erfgoedwaarden en de liturgische ruimte en een bewaring en onderhoud van de rooms-katholieke elementen.

6 RICHTLIJNEN, MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN

De restauratie gebeurt volgens de grondbeginselen van de monumentenzorg. Het Charter van Venetië vormt nog steeds een waardevolle leidraad.

Hieronder volgt een opsomming van de werken die, op basis van de huidige kennis van het gebouw, nodig lijken voor een duurzame restauratie en valorisatie volgens de regels van de kunst. Deze lijst zal verder verfijnd en mogelijk aangevuld moeten worden bij de opmaak van de concrete dossiers.

Om de (kunst-) historische en architecturale waarden van het gebouw en zijn aankleding te herwaarderen, zijn er een reeks éénmalige werkzaamheden nodig. Op middellange en lange termijn wordt inspectie, onderhoud en herstel voorzien. Het valt niet geheel uit te sluiten dat er zich over een periode van 20 jaar onvoorzienbare calamiteiten voordoen (brand, vandalisme, …) die opnieuw meer ingrijpende maatregelen kunnen noodzaken. Het spreekt voor zich dat alle voorzorgen zullen genomen worden om deze kans tot een minimum te beperken.

6.1 EENMALIGE WERKZAAMHEDEN:

6.1.1 Onderzoek

Ter voorbereiding van het opstellen van het restauratiedossier, zijn enkele voorbereidende onderzoeken noodzakelijk. Enerzijds bouwfysisch nazicht en anderzijds enkele sonderingen en testen in situ om de verschillende opties voor de afwerking te bepalen. Gezien voor deze onderzoeken een hoogtewerker nodig is, is het wenselijk om tegelijkertijd door het architectenbureau nazicht op hoogte te laten uitvoeren.

6.1.2 Restauratie exterieur

Het exterieur dient een grondig nazicht en onderhoud te krijgen, waarbij slechtere delen een meer doorgedreven restauratie noodzaken.

6.1.3 Restauratie interieur

Het interieur wordt volledig gerestaureerd zowel structureel als afwerkingen, waarbij de 18de eeuwse fase het uitgangspunt is.

6.1.4 Conservatie meubilair en schilderijen

Het meubilair en de schilderijen dienen geconserveerd te worden. Vandaar dat dringend herstel en een eerste conservatie uitgaande van behoud en bewaring reeds voorzien wordt in het deel restauratie interieur.

6.1.5 Restauratie klokken, klokkenstoel en terugplaatsen uurwerk

De klokkenstoel met de 16de-eeuwse klok en het traditionele lui-mechanisme is zeer waardevol en uniek. Het wordt bij voorkeur gerestaureerd en terug in werking gezet.
Het uurwerk zou reeds gerestaureerd zijn en wordt bij voorkeur teruggeplaatst zodat de uurwijzers kunnen bediend worden en terug kunnen werken.

6.1.6 Restauratie orgel

Het zeer waardevolle orgel uit 1650 van de hand van Van Loo en aangepast door Van Peteghem is voor een groot gedeelte bewaard en is bijzonder uniek. Het zal echter niet worden gebruikt in de erediensten voor de orthodoxe kerkgemeenschap. De orthodoxe gemeenschap staat er wel voor open het orgel te restaureren, indien hiervoor de nodige financiële middelen kunnen gevonden worden. Dit kan eventueel georganiseerd worden in samenwerking met bijvoorbeeld de kerkfabriek

Sint- Martinus of een naburige muziekschool, gezien de bijzondere waarde van het orgel. Om het orgel te restaureren en bespeelbaar te houden, zal tevens dienen onderzocht te worden of het organiseren van concerten en oefensessies haalbaar is.

Aard der werken	Vrijstelling toelating	Premie-gerechtigd	Forfaitair verrekend
Onderzoek			
Bouwfysisch onderzoek:			
- Nazicht scheuren en scheurmeting van de gewelven	x	x	
- Netten hangen	x	x	
- Onderzoek fundering, sleuven ter controle	x	x	
- Onderzoek attiek voorgevel en stabiliteit arduinen delen en houten beplanking	x	x	
- Voorlopige noodherstellingen daken en goten met een hoogtewerker	x	x	
Materiaaltechnisch onderzoek:			
- Proefreiniging op afwerking van kolommen om marmerimitatie bloot te leggen	x	x	
- Sondering naar samenstelling van afwerklagen	x	x	
- Stratigrafieën lijsten, gewelfsleutels, kapitelen, hogere delen	x	x	
Restauratie en onderhoud exterieur			
- Grondig onderhoud van de daken:			
- Dakbedekking in natuurleien nazien en plaatselijk herstel	n.v.t.	x	
- Gootbekleding te vernieuwen waar nodig na inspectie	n.v.t.	x	
- Regenwaterafvoer herstellen en vervangen door koper.	n.v.t.	x	
- Bliksembeveiliging: indien noodzakelijk te vernieuwen na inspectie en keuring	n.v.t.		
- Restauratie van het inkomportaal en de attiek	0	x	
- Aanbrengen duivenwering op de galmborden	x	x	
- Conservatie Ecce Homo en herstel bijhorende elementen	0	x	
- Nazicht en onderhoud schrijnwerk: inkompoort, deuren en ramen sacristie	x	x	
Restauratie interieur			
- Herstel van muren en gewelven	0	x	
- Herstel vloeren en houten verhogingen (actieve houtaantasting)	0	x	
- Herstel binnenschrijnwerk	x	x	
- Dringende conservatie meubilair	x	x	
- Gestructureerde stockage	0	0	
- Vernieuwen technieken;			
- Verwarming	0	0	
- Verlichting	x	0	
- Bijlokalen: sacristie zuid met bijhorende linnenkamer volledige restauratie	x	x	
Conservatie en restauratie meubilair en schilderijen			
- Altaren: hoofaltaar, altaren zijbeuken	0	x	
- Biechtstoelen in de zijbeuken	0	x	
- Preekstoel in de middenbeuk	0	x	
- Schilderijen			
- Hoofdaltaar: 'Visioen van Sint- Catharina'	0	x	
- Zijaltaren: 'Onze- Lieve- Vrouw met kind Jezus' en 'De marteldood van de Heilige Blasius'.	0	x	
- Conservatie en behoud van beelden en andere kleine goederen.	x	0	
Restauratie klokken, klokkenstoel en terugplaatsen uurwerk	0	x	
Restauratie orgel	0	x	

6.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN

Een aantal periodieke inspecties door Monumentenwacht en andere controleorganen worden georganiseerd, waarvan een verslag wordt opgemaakt. De eigenaar of bouwheer zal op dat moment actie ondernemen om de vastgestelde gebreken in orde te brengen. De maatregelen zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Aard der werken	Frequentie	Vrijstelling toelating	Premie-gerechtigd
Exterieur			
Onderhoud en beperkt herstel daken en regenafvoer			
- Uitkuisen van de goten en lokaal herstel	1x per jaar	x	0
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Beperkt herstel	i.f.v. inspectie	0	x
Onderhoud dakconstructie en zolders			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Beperkt herstel	i.f.v. inspectie	0	x
Onderhoud buitenschrijnwerk en glas-in-lood			
- Visuele inspectie op gebreken	1x per jaar	x	0
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Herstel	i.f.v. inspectie	0	x
Nazicht en uitgebreid onderhoud van de buitenschil			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Onderhoud en herstel	i.f.v. inspectie	0	x
Schilderen buitenschrijnwerk en metalen delen	1x per 15 jaar	x	x

Interieur			
Nazicht en uitgebreid onderhoud wanden en gewelven			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Herstel afwerking met gelijkaaridge materialen	i.f.v. inspectie	x	x
Onderhoud en herstel stenen vloeren			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Herstel voegen en gebroken tegels met gelijkaardige materialen	i.f.v. inspectie	x	x
Onderhoud en herstel houten vloeren			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Herstel gebreken met gelijkaardige materialen	i.f.v. inspectie	x	x
- Oliën cfr.bestaande afwerking	1x per 1/2 jaar	x	0
Onderhoud houten meubilair			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Ontstoffen	1x per 5 jaar	x	x
- Beperkt herstel en boenen	i.f.v. inspectie	0	x
Onderhoud altaren en bijhorende schilderijen			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Ontstoffen bereikbare delen	1x per 5 jaar	x	0
- Ontstoffen hogere delen	1x per 10 jaar	x	x
- Beperkt herstel	i.f.v. inspectie	0	x
Onderhoud beelden:			
- Inspectie door Monumentenwacht	1x per 2 jaar	x	0
- Ontstoffen	1x per 5 jaar	x	0
- Beperkt herstel	i.f.v. inspectie	0	0

Technieken			
Bliksembeveiliging			
- Controle door erkend keurder	1x per jaar	x	0
- Herstel	i.f.v. keuring	x	0
Klokken en klokkenstoel			
- Controle door gespecialiseerde aannemer	1x per jaar	x	0
- Herstel	i.f.v. controle	0	x
Orgel			
- Stemmen	2x per jaar	x	0
- Onderhoud	1x per jaar	x	0
- Groot onderhoud	1x per 20 jaar	0	x
CV-installatie en gaslekdetectie			
- Onderhoud ketel en gaslekdetectie	1x per jaar	x	0
- Reinigen en ontluchten radiatoren	1x per jaar	x	0
- Reinigen filters van convectoren (stookseizoen)	1x 4 à 6 weken	x	0
- Vervangen filters van convectoren	1x per 5 jaar	x	0
Brandblustoestellen	1x per jaar	x	0
Brand- , rook- en gasdetectie			
- Controle door erkend keurder	1x per jaar	x	0
- Herstel	i.f.v. controle	x	0

7 OPVOLGING EN EVALUATIE

De beoogde beheerdoelstellingen zullen opgevolgd en geëvalueerd worden. De eigenaar of gebruiker volgt de uitvoering van het beheersplan op en maakt verslag op voor het agentschap.

7.1 Eenmalige werkzaamheden

Van alle eenmalige restauratiedossiers zullen restauratierapporten opgemaakt worden, ten laatste 6 maanden na de uitvoering van de werkzaamheden, door de betrokken ontwerper. Deze worden digitaal bezorgd aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

7.2 Terugkerende maatregelen

De kerkfabriek is lid van Monumentenwacht vzw en laat zowel exterieur als interieur regelmatig (ongeveer 3-jaarlijks) inspecteren. Monumentenwacht vzw maakt van iedere inspectie een verslag op. Dit verslag wordt digitaal verzonden aan Onroerend Erfgoed.

Periodieke keuringen door controleorganen gebeuren volgens bestaande onderhoudscontracten door de Kerkfabriek.

Het courante onderhoud gebeurt momenteel door vrijwilligers van de Kerkfabriek, voor het grondige onderhoud zullen gespecialiseerde firma's worden aangeschreven en de werken toegewezen om het periodiek onderhoud uit te voeren of om gevolg te geven aan de specifieke opmerkingen in de rapporten van Monumentenwacht vzw of de keuringsattesten.

Er zal een periodieke rapportering gebeuren van het verloop van de werkzaamheden met vermelding van aard, plaats, datum, resultaat, incl. fotomateriaal. Deze rapportage valt onder de verantwoordelijkheid van de kerkfabriek (als eigenaar).

8 EXTRA TOEVOEGINGEN

Bijlagen	**Niet van toepassing (en dus niet bijgevoegd)**	**Bijgevoegd (nummering!)**
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)		zie hoofdstuk 1
Lijst van premiegerechtigde werken		zie hoofdstuk 6
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		zie hoofdstuk 6
Lijst van eenmalige en terugkerende maatregelen		zie hoofdstuk 6
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	x	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	x	
Lijst van cultuurgoederen die in aanmerking komen voor een premie		Bijlage 1
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	x	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	x	
Extra bijlage: plannen		Bijlage 2

9 BIBLIOGRAFIE

- Agentschap Informatie Vlaanderen. *Geopunt Vlaanderen.* http://www.geopunt.be (geopend 04 08, 2016).
- Agentschap Onroerend Erfgoed. *Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Begijnhofkerk Sint- Catharina, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/227 .* 1978. https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/227 (geopend 04 08, 2016).
- —. *Groot Begijnhof.* https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/22100 (geopend augustus 4, 2015).
- —. *Inventaris Onroerend Erfgoed.* 2015. https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/127179 (geopend 04 22, 2016).
- —. *Inventaris Onroerend Erfgoed.* 2016. https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/227 (geopend 04 08, 2016).
- Ahmend, Heinz. *De geschiedenis van de Begijnhofkerk.* niet uitgegeven tekst.
- Blondel, Jacques- François. *Cours de l' architecture.* Vol. 3, p56-57. Parijs, 1771-1777.
- Broeckaert, Fr. de Potter en J. „Geschiednis der Stad Aalst." Gent, 1875.
- Buyle, Marjan. *Kleurenonderzoek, Begijnhofkerk, Sint- Catharina.* Onderzoek, Aalst: project Condos 294, 1986, 1.
- Dubaere, Barbara, Michèle Eeman, Hilde Kennes, en Lydie Mondelaers. *Groot Begijnhof.* https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/22100 (geopend augustus 4, 2015).
- Kerkfabriek 'Heilige Apostel Andreas en Heilige Materne'. *Orthodoxe Parochie 'Heilige Apostel Andreas en Heilige Materne'.* 2016. http://parohiaaalst.be/parochieleven/corfoo-vzw/ (geopend 04 22, 2016).
- KIK/IRPA.
- Lemmens, Michel. „Mail orgel Sint- Catharina." 09 05 2016.
- M. Bourgeois, R. Wettinck. „Oud - Begijnhof te Aalst. Bijzonder bestek: Restauratiewerken." 1980.
- MOWA. *Bouwkundige inspectie Sint- Catharinakerk, Oud Begijnhof, AALST, Rapport.* Inspectie, Aalst: MOWA, 2014.
- Nuffel, Petrus Van. „Begijnhof en de kerk." In *Alostum Reigiosum. Beelden en schetsen uit den besloten tijd.*, door Petrus Van Nuffel, 103-110. Aalst: Stoomdrukkerij van C. Van de Putte- Goossens, 1911.
- OKER, Bouwbureau. „Historische nota." *Restauratie interieur St- Catharinakerk.* Aalst, 23 05 2003.
- —. „Historische nota- Diagnosenota- Verantwoordingsnota." *Restauratie interieur St- Catharinakerk.* Aalst, 26 11 1999.
- Perre, Dirk Van de. „Architectuur van de verlichting. jan Baptist Simoens en tijdgenoten in het Land van Aalst, tweede helft achttiende eeuw." *Kleine Cultuurgids* (Provincie Oost- Vlaanderen), 2011: 73-76.
- Stad Aalst. *Aalst.* 12 12 2005. http://www.aalst.be (geopend 04 08, 2016).
- —. *Made in Aalst.* http://www.madeinaalst.be/beeldbank (geopend 04 08, 2016).
- Wettinck, M. Bourgeois en R. De. „Sint- Martinuskerk van het oud- begijnhof te Aalst." *Algemeen plan, situatie; kopij van archiefplan (bibl. R.U.G.).* Vol. 0.A. Aalst, 15 12 1976.